.. sarala gItA (GujarAtI) ..
.. સરલ ગીતા (ગુજરાતી) ..

સરલ ગીતા (ગુજરાતી)
શ્રી યોગેશ્વરજી
પ્રકાશક :
સર્વમંગલ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ
સકલ એપાર્ટમેંટ્સ એક્સ-૩/૪
નારણપુરા, અમદાવાદ-૧૩
૧૯૯૦ આવૃત્તિ

A Note by the transliterator Suresh Vyas: At some places in this Gujarati Gita I have made a few changs. I have swappe rect meaning of the verse as given by Bhaktivedanta Swami Prabhupada. The original verse lines are shown in ( ) next to cha ery day, and tell to others about it. Jai Sri Krishna! -sv panchajanya@geocities.com

ગીતાનું માહાત્મ્ય
પૃથ્વી કહે છે :
પ્રારબ્ધ તણો ભોગ જે જગમાં જન કરતા, ભક્તિ ઉત્તમ તે કહો કેમ કરી લભતા .. ૧..
વિષ્ણુ ભગવાન કહે છે :
પ્રારબ્ધ ભલે ભોગવે, ગીતારત પણ જે, સુખી મુક્ત તે થાયછે, લેપાયે ના તે. .. ૨..
ગીતા ધ્યાન કર્યા થકી પાપ કદી ન અડે, પદ્મ જેમ જલમાં છતાં જલ એને ન અડે. .. ૩..
ગીતા જ્યાં ને પાઠ જ્યાં ગીતાજીનો થાય, પ્રયાગ જેવા તીર્થ ત્યાં સર્વે ભેગા થાય. .. ૪..
ગીતા-આશ્રય હું રહું, ગીતા ઘર મારું, ગીતાજ્ઞાન થકી જ હું ત્રિલોકને પાળું. .. ૫..
કર્મ કરે કોઈ છતાં, જો ગીતા-અમલ કરે, જીવન મુક્ત તે થાય ને સર્વ પ્રકાર તરે. .. ૬..
(કર્મ કરે કોઈ છતાં, ગીતા-અમલ કરે, જીવન મુક્ત તે થાય ને સર્વ પ્રકાર તરે. .. ૬..)
ગીતાછે ત્યાં અન્ય કોઈ શાસ્ત્રોનું શું કામ, પ્રભુના મુખથી પ્રગટ છે ગીતા દિવ્ય તમામ. .. ૭..
(ગીતાછે ત્યાં અન્ય છે શાસ્ત્રોનું શું કામ, પ્રભુના મુખથી પ્રગટ છે ગીતા દિવ્ય તમામ. .. ૭..)
ભવસાગર છે ઘોર આ, તરવા માગે જે, ગીતારૂપી નાવનું શરણ લઈ લે તે. .. ૮..
પવિત્ર ગીતા-ગ્રંથ આ, પ્રેમે જે પઢશે, પ્રભુને પામી શોક ને ભયથી તે છૂટશે. .. ૯..
ગીતા પ્રેમે જે પઢે, પ્રાણાયમ કરે, પૂર્વજન્મ આ જન્મનાં તેનાં પાપ ટળે. .. ૧૦..
સ્નાન કર્યાથી જાયછે મેલ દેહનો જેમ, ગીતા સ્નાને જાયછે માયાનો મલ તેમ. .. ૧૧..
પ્રભુમુખમાંથી નીકળી ગીતા જે વાંચે, અન્ય શાસ્ત્રને તે ભલે વાંચે ના વાંચે. .. ૧૨..
ગંગાજલ પીધા થકી અમૃતસ્વાદ મળે, ગીતાની ગંગા થકી બીજો જન્મ ટળે. .. ૧૩..
ઉપનિષદની ગાયને ગોપાલે દોહી, અર્જુન વાછરડો, રહ્યું ગીતા દૂધ સોહી. .. ૧૪..
ગીતા એક જ શાસ્ત્ર છે, કૃષ્ણ એક જ દેવ, મંત્ર તેમનું નામ ને કર્મ તેમની સેવ. .. ૧૫..
ધ્યાન
પ્રભુએ પોતે પ્રેમથી કહી નિજ સખાને, વ્યાસ મહર્ષિએ કરી જેની રચનાને; .. ૧..
અઢાર તે અધ્યાયની, અમૃતથી જ ભરી, ભવતારક ગીતા, તને યાદ રહ્યો છું કરી. .. ૨..
કમલસમી સોહી રહી આંખ જેમની તે, વ્યાસ મહર્ષિ, હું નમું આજ ખૂબ પ્રીતે; .. ૩..
તેલ મહાભારત તણું ભરી જલાવ્યો છે, જ્ઞાન દીવડો આ તમે દિવ્ય જગાવ્યો છે. .. ૪..
શરણે આવે તેમને પારિજાત જેવા, જ્ઞાની કૃષ્ણ, નમન હજો ગીતા ગાનારા! .. ૫..
વાસુદેવ, ચાણુર ને કંસ તણા હણનાર, જગદ્ગુરુ, તમને નમું, કૃષ્ણ, શાંતિ ધરનાર! .. ૬..

મૂંગા બોલે, પંગુયે ચઢે પર્વતે તેમ, જેની કૃપા થતાં; નમું કૃષ્ણ, કરી દો રેમ. .. ૭..
બ્રહ્મા, ઈંદ્ર, વરુણ ને દેવ સ્મરે જેને, દિવ્યગાનથી ગાય છે વેદ મહીં જેનેઃ .. ૮..
ધ્યાન ધરી હૈયે જુએ યોગી જન જેને; જેને દેવ ન જાણતા, દેવ નમું તેને. .. ૯..
–xxx–
સરલ ગીતા

અધ્યાય ૧ ઃ અર્જુનવિષાદયોગ
(દોહરા)
ધૃતરાષ્ટ્ર કહે છે ઃ
કુરુક્ષેત્રના તીર્થમાં મળિયા લડવા કાજ, કૌરવ પાંડવ તેમણે કર્યું શું કહો આજ. .. ૧..
સંજય કહે છે ઃ
જોઈ પાંડવસૈન્યને રાજા દુર્યોધન, દ્રોણ ગુરુ પાસે જઈ બોલ્યો એમ વચન. .. ૨..
ગુરુદેવ, સેનાજુઓ પાંડવની ભારી, દ્રુપદપુત્ર તમ શિષ્યથી સજ્જ થઈ સારી. .. ૩..
અર્જુન ભીમસમા ઘણા યોદ્ધા છે શૂરવીર, મહારથી યુયુધાન છે દ્રુપદ વિરાટ અધીર. .. ૪..
પુરુજિત કુંતીભોજ છે શૈલ્ય શ્રેષ્ઠ ગુણવાન, ધૃષ્ટકેતુ ને ચેકિતાન કાશીરાજ બલવાન. .. ૫..
યુધામન્યુ વિક્રાન્ત ને અભિમન્યુ રણવીર, ઉત્તમૌજ દ્રૌપદી-તનય સૌ મહારથી વીર. .. ૬..
હ્વે આપણા સૈન્યના કહું શ્રેષ્ઠ જનને, દ્વિજશ્રેષ્ઠ હે, સાંભળો સંક્ષેપ મહીં તે. .. ૭..
તમે, ભીષ્મ ને કર્ણ છે સેનાપતિ કૃપ છે, અશ્વત્થામા વિકર્ણ નેસૌમદત્તિ પણ છે. .. ૮..
બીજાએ બહુ વીર છે વિવિધ શસ્ત્રવાળા, યુદ્ધનિપુણ જીવન મને અર્પણ કરનારા. .. ૯..
વિરાટ સેના આપણી રક્ષા ભીષ્મ કરે, પાંડવસેના સ્વલ્પ છે, રક્ષા ભીમ કરે. .. ૧૦..
બધી તરફથી ભીષ્મની રક્ષા સર્વ કરો, નિજ સ્થાને ઊભા રહી રક્ષા સર્વ કરો. .. ૧૧..
કુરુમાં વૃદ્ધ પિતામહે શંખ વગાડ્યો ત્યાં, સિંહ્નાદથી સૈન્યમાં હર્ષ છવાયો હા! .. ૧૨..
પણવ શંખ આનક અને ભેરી ગોમુખ ત્યાં, સહ્સા વાગ્યાં ને થયો ઘોર શબ્દ રણમાં. .. ૧૩..
સફેદ ઘોડે શોભતા મોટા રથવાળા, કૃષ્ણે અર્જુને શંખને દિવ્ય વગાડ્યા ત્યાં. .. ૧૪..
પાંચજન્ય કૃષ્ણે અને દેવદત્ત અર્જુન, પૌંડ્ર વગાડ્યો શંખને ભીમે લાવી ધૂન. .. ૧૫..
કુંતીપુત્ર યુધિષ્ઠિરે અનંત વિજય વળી, શંખ વગાડ્યો, શો રહ્યો શબ્દ બધેય ફરી. .. ૧૬..
સુઘોશ મણિપુષ્પક ધ્વનિ નકુલ અને સહ્દેવ, તેમ ધ્વનિ કૈયે કર્યા શંખતણા સ્વયમેવ. .. ૧૭..
કાશીરાજ વિરાટ ને દ્રુપદ દ્રૌપદી બાલ, ધૃષ્ટદ્યુમ્ન અભિમન્યુએ ધર્યા ધ્વનિથી તાલ. .. ૧૮..
ખળભળાવતા આભ ને ધરતીને સ્વર એ , જાણે ઉર કૌરવ તણા ચીરી પૃથક્ કરે. .. ૧૯..
કૌરવની લડવા ઉભી સેનાને જોઈ, ધનુષ ઉઠાવીને રહ્યો અર્જુન ત્યાં બોલી. .. ૨૦..
ષિકેશ અચ્યુત હે, રથ મારો રાખો, બન્ને સેના મધ્યમાં રથ મારો રાખો. .. ૨૧..
લડવા ઉભા સર્વને લઉં જરા જોઈ, લડવા લાયક કોણ છે લઉં જરા જોઈ. .. ૨૨..
દુર્યોધન-હિ્ત ચાહ્તા લડવા કાજ મળ્યા, કોણ કોણ રણમાં મળ્યા જોઉં આજ જરા. .. ૨૩..
સંજય કહે છે ઃ
અર્જુનના વચનો સુણી શ્રીકૃષ્ણે જલદી, બન્ને સેના મધ્યમાં રથ રાખ્યો પકડી. .. ૨૪..
ભીષ્મ દ્રોણ જેવા ઘણા રાજા જેમા છે, જો કૌરવ સેના ઉભી પાર્થ, બરાબર તે. .. ૨૫..
પિતા પિતામહ ને ગુરુ મામા ને ભાઈ, પુત્ર પૌત્ર મિત્રો વળી સ્નેહી હિ્તકારી. .. ૨૬..
એવા જોઈ સ્વજનને કરૂણતા ધારી, બોલ્યો અર્જુન શોકથી ખિન્ન થઈ વાણી. .. ૨૭..
સસરા તેમજ સ્વજનને રણમાંહી જોઈ, દ્રવે નહીં એવો હ્શે કઠોર જન કોઈ! .. ૨૮..
અંગ શિથિલ મારું થતું, વદન સુકાઈ જાય, શરીર કંપે, શોકથી રોમાંચ મને થાય. .. ૨૯..
ધનુષ હાથથી સરકતું, દાહ ત્વચામાં થાય, ચિત્ત ભમે, મારા થકી નાજ ઉભા રહેવાય. .. ૩૦..
લક્ષણ દેખાયે મને અમંગલ બધાં યે, સ્વજનોને માર્યે નહીં મંગલ કૈં થાયે. .. ૩૧..
વિજય રાજ્ય સુખ ના ચહું, કૃષ્ણ ખરેખર હું, રાજ્ય ભોગ જીવન મળે અનન્ત તોયે શું! .. ૩૨ ..

જેને માટે રાજ્ય ને વૈભવ સુખ ચહિયે, પ્રાણ તજી રણમાં ઉભા સુખને છોડી તે. .. ૩૩..
પિતૃ તેમ આચર્ય ને પુત્ર પિતામહ આ, સસરા મામા પૌત્ર ને સંબંધી સઘળા. .. ૩૪..
ત્રિલોક કાજે તે હણે, હણું ન તોયે હું, પૃથ્વી માટે તો પછી હણું તેમને શું .. ૩૫..
કૌરવને માર્યા થકી મંગલ શું મળશે આતતાયીને મારતાં અમને પાપ થશે. .. ૩૬..
બંધુજનોને મારવા છાજે ના અમને, સ્વજનોને માર્યે મળે મંગલ શું અમને! .. ૩૭..
લોભ થકી નાસી ગઈ બુદ્ધિ કૌરવની, મિત્ર દ્રોહ કુલનાશનું દેખે પાપ નહીં. .. ૩૮..
પરંતુ કુલના નાશનો દોશ દૂર કરવા, અમે ચહીએ કેમ ના જાણ છતાં તરવા. .. ૩૯..
કુલના નાશે થાયછે કુલધર્મોનો નાશ, ધર્મ જતાં કુલ ક્યાં રહ્યું, અધર્મ વ્યાપે ખાશ. . ૪૦.
કુલની સ્ત્રીમાં આવતો અધર્મથી તો દોશ, સંકર સંતાનો તેથી થયે દોશ. .. ૪૧..
(કુલની સ્ત્રીમાં આવતો અધર્મથી તો દોશ, સંકર સંતાનો તેથી થયે કોશ. .. ૪૧..)
સંકર સંતાનો થકી કુલ તો નરકે જાય, શ્રાદ્ધ થાય ના પિતૃનું પતન તેમનું થાય. .. ૪૨..
કુલિન સંકર લોકના દોષોથી નાસે, જાતિકુલતણા ધર્મ ને દુઃખ સદા વાસે. .. ૪૩..
ધર્મભ્રષ્ટનો નરકમાં સદા થાયછે વાસ, એમ સાંભળ્યું છે અમે ઉત્તમ જનથી ખાસ. .. ૪૪..
મળ્યા રાજ્યાના લોભથી સ્વજનોને હણવા, પાપ કર્મ તે તો ખરે મળ્યા અમે કરવા. .. ૪૫..
તેથી તો છે શ્રેષ્ઠ કે કરું સામનો ના, શસ્ત્ર વિનાનો છો હણે મુજને કૌરવ આઅ. .. ૪૬..
એમ કહી બેસી ગયો રથમાં પર્થ પ્રવીણ, ધનુષ બાણ મૂકી દઈ થઈ શોકમાં લીન. .. ૪૭..

અધ્યાય ૨ : સાંખ્યયોગ

સંજય કહે છે :
આઅંસુ આંખોમાં ને વળી હૃદયમાં લઈ શોક, બેસિ ગયો અર્જુન ત્યાં કહી યુદ્ધને ફોક.
(આઅંસુ આંખમાં ને વળી હૃદયમાં લઈ શોક, ઉભો રહ્યો અર્જુન ત્યાં કહી યુદ્ધને ફોક.)
કૃષ્ણે એ અર્જુનને દીધી શીખ અપાર, શીખામણ તે છે ખરે ગીતાજીનો સાર. .. ૧..
અરે યુદ્ધમાં આ તને થયો કેમ છે શોક, માન કીર્તી ના આપતાં નીંદશે તને લોક. .. ૨..
કાયરતાને છોડ ને ઊભો થા લડવા, તને છાજતું આ નથી ઊભો થા લડવા. .. ૩..
અર્જુન કહે છે :
કેમ કરીને કૃષ્ણ આ યુદ્ધ મહીં લડવું, કહો ભીષ્મ ને દ્રોણની સાથે શેં લડવું .. ૪..
પૂજનીય છે એ બધા, વેર કેમ કરવું, એથી તો ઉત્તમ ખરે ભિક્ષુ બની મરવું. .. ૫..
લોહીભીના હાથથી રાજ્ય ભોગવું આ, એ ઇચ્છા મારી નથી, સત્ય કહું છું હા! .. ૬..
કોનો વિજય થશે અમે જાણીએ ના તે, જેના વિના મરણ ભલું લડવા ઊભા તે. .. ૭..
મારું મન મૂંઝાયલું કરી શકે ના વિવેક, શિક્ષા દો સાચી મને, તૂટે ન મારી ટેક. .. ૮..
(મારું મન મૂંઝાયલું કરી શકે ના વિવેક, શિક્ષા દો સાચી મને, તૂટે ન મારો ટેક. .. ૮..)
શરણે આવ્યો આજ હું, ઉત્તમ શિક્ષા દો; લડવાની ઇચ્છા નથી, ભલે ગમે તે હો. .. ૯..
સ્વર્ગતણું યે રાજ્ય જો પૃથ્વી સાથ મળે, દિલ હણનારો શોક ના મારો તોય ટળે. .. ૧૦..
સંજય કહે છે :
એમ કહી કૃષ્ણને મહાવીર અર્જુન, નહીં લડું એવું કહી ઊભો ધારી મૌન. .. ..
કૃષ્ણે અર્જુનને કહ્યું કરતાં સ્મિત જરી, સાચે મિથ્યા વાતનો શોક રહ્યો તું કરી. .. ૧૦..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
પંડિતના જેવું વદે ને વળી શોક કરે, પંડિત જીવન મરણનો શોક કદી ન કરે. .. ..
(પંડિતના જેવું વદે પરંતુ શોક કરે, પંડિત જીવન મરણનો શોક કદી ન કરે. .. ..)
હું ને તું આ રાજવી હતા પહેલાં ના, ભવિષ્યમાં પણ ના હશે એમ માનતો ના. .. ..
બાલ જુવાન બને બધાં થાય વૃદ્ધ પણ તેમ, મરવું સૌને છે ખરે, દુઃખી થવું તો કેમ! .. ..
ટાઢ તાપ સુખ-દુઃખને દેનારા વિષયો, ચલાયમાન અનિત્ય છે, તે સહુ ભારત ઓ! .. ..
વિષય તેમ સુખદુઃખથી વ્યથા ન જેને થાય, ધીર પુરુષ તે છેવટે અમૃતપદમાં ન્હાય. .. ૧૫..

અસત્ય અમર કદી નથી, નથી સત્યનો નાશ, તત્વવાન એવી ધરે શીક્ષા તેની ખાસ. .. ..
જે વ્યાપક સર્વત્ર છે તે અવિનાશી જાણ, અવિનાશીનો નાશ ના થાય કદી તે માન. .. ..
આત્માનો ના નાશ છે, થાય દેહનો નાશ, એમ સમજ તો ના રહે શોકતણો અવકાશ. .. ..
હણેલ કે હણનાર જે આત્માને માને, આત્મા ના મારે મરે, તે જન ના જાણે. .. ..
આત્મા ના જન્મે મરે, હણે નહીં ન હણાય, નિત્ય સનાતન છે કહ્યો, અનાદિ તેમ સદાય. .. ..
અવિનાશી અજ નિત્ય જે આત્માને જાણે, તે કોને મારી શકે મરાયલાં માને .. ૨૧..
જૂના વસ્ત્ર તજી ધરે નવીન વસ્ત્રો લોક, આત્મા ધરે દેહ તેમ નવો ના કર શોક. .. ..
(જૂના વસ્ત્ર તજી ધરે નવીન વસ્ત્રો લોક, તેમ દેહ ધારે નનો આત્મા, ના કર શોક. .. ..)
શસ્ત્રોથી છેદાય ના, અગ્નિથી ન બળે, સૂકાયે ના વાયુથી, જલથી ના પલળે. .. ..
ના છેદાયે ના બળે ના ભીંજાય ન સુકાય, સર્વવ્યાપક નિત્ય છે, આત્મા રહે સદાય. .. ૨૪..
અવિકારી અવ્યક્ત ને અચિન્ત્ય છે તે તો, એવું જાણી ના ઘટે શોક કદી કરવો. .. ૨૫..
જન્મ મરણ આત્માતણાં અથવા તો તું માન, તો પણ કરવો શોકના ઘટે તને તે જાણ. .. ..
જન્મે તે મરતું સદા, મરેલ જન્મે તેમ, તેવો જગતનો નિયમ છે, શોક થાય તો કેમ // ..
વ્યક્ત મધ્યમાં થાય છે, આદિ અંત અવ્યક્ત, જીવ બધા; શાને પછી થાય શોકમાં રક્ત .. ..
અચરજ પામીને જુએ કોઈ આત્માને, અચરજથી બોલે સુણે કોઈ આત્માને; .. ..

શ્રોતા વક્તા સર્વ તે હજારમાંથી કોક, જાણી શકતા આત્મને કરોડમાંથી કોક. .. ૨૯..
શરીરમાં આત્મા રહ્યો તે ન કદી મરાય, તેથી કોઈ જીવનો શોક કરી ન શકાય. .. ૩૦..
તારો ધર્મ વિચાર તો, શોક દૂર આ થાય, ધર્મયુદ્ધને કાજ છે ક્ષત્રિયોની કાય. .. ..
સ્વર્ગ દ્વાર છે યુદ્ધ આ અનાયાસ આવ્યું; સુખી હોય ક્ષત્રિય તે યુદ્ધ લભે આવું. .. ..
કરીશ ના તું યુદ્ધ તો ધર્મ ખરે ચુકશે, કલંક કાયરતાતણુ લોકોયે મુકશે. .. ..
અપયશ કરતાં મોત છે ખરે કહ્યું સારું, અપયશમાં જીવ્યે નહીં ભલું થાય તારું. .. ..
ભયથી તું નાસી ગયો, એમ કહેશે વીર, કૈં કૈં લોક ચલાવશે વચનોના પણ તીર. .. ૩૬..
માન તેને જે આપતા તુચ્છજ ગણશે તે, નિંદા કરશે શક્તિની, દુઃખ ખરેખર એ. .. ..
મરશે તો તું પામશે સ્વર્ગતણો આનંદ, રાજ્ય પામશે જીતતાં, લડ તો તું સાનંદ. .. ..
લાભહાનિ સુખદુઃખ હો, જીત મળે કે હાર, સરખાં તેને માન ને લડવા થા તૈયાર. .. ..
કર્તવ્ય ગણી યુદ્ધ આ ખરે લડી લે તું, પાપ તને ના લાગશે, સત્ય કહું છું હું. .. ..
જ્ઞાન કહ્યું આ તો, હવે દઉં યોગ ઉપદેશ, તેએ જાણી તોડશે કર્મબંધ ને ક્લેશ. .. ..
જન્માંતરમાં નાશ ના યોગબુદ્ધિનો થાય, સ્વલ્પ ધર્મ-આચારથી ભયને પાર કરાય. .. ૪૦..
યોગવૃત્તિ તો હોય છે એક લક્ષ વાળી, યોગહીન બુદ્દિ ગણાં હોય ધ્યેયવાળી. .. ..

વેદવાદમાં રત થયા કામી ચંચળ લોક, જન્મ મરણ ફલ આપતાં કર્મ કરેછે કોક. . ..
સ્વર્ગ ચાહ્તા તે સદા મધુર વદે છે વાણ, ભોગ વાસનાથી ગણે ઉત્તમ કૈં ના આન. .. ..
ભોગમહીં ડૂબી ગયું ચંચલ મન જેનું, સમાધિમાં જોડાય ના મન કદિયે તેનું. .. ..
ત્રિગુણાત્મક છે વેદ તો, ગુણાતીત તું થા, દ્વન્દરહિતને શુદ્ધ ને જ્ઞાની યોગી થા. .. ૪૫..
કુવાતણો જે હેતુ તે સરોવરમાંહિ સરે, તેમ વેદનો મર્મ સૌ જ્ઞાનમાંહિ મળે. .. ..
કર્મ કરી લે, કર નહીં ફળની ચિન્તા તું, કર્મ છોડજે ના કદી, શિક્ષા આપું હું. .. ..
સંગ તજી મન યોગમાં જોડી કર્મ કરાય, ફલમાં સમતા રાખ તો, સમતાયોગ ગણાય. .. ..
જ્ઞાન વિનાનું કર્મ ના ઉત્તમ છે તેથી, જ્ઞાની બન, ફલ ચાહ્તા કૃપણ કહ્યા તેથી. .. ..
પાપપુણ્યથી પર રહે જ્ઞાની યોગી તો, યોગી થા તું, કર્મમાં કૌશલ યોગ કહ્યો. .. ૫૦..
જ્ઞાની કર્મોના ફલે મમતા ના રાખે, જન્મબંધનથી છૂટતાં અમૃતરસ ચાખે. .. ..
જ્ઞાનથકી તું મોહ્ને તરી જશે જ્યારે, બાહ્યજ્ઞાન ને ભોગની વિરતિ થશે ત્યારે. .. ..
બહુ સુણવાથી ચે થઈ ચંચલ બુદ્ધિ તે, અચલ સમાધિ મહીં જશે, ત્યારે યોગ થશે. ....
અર્જુન કહે છે :

સ્થિર બુદ્ધિ છે જેમની, સમાધિ પામ્યા જે, કેમ રહે તે ને વદે, શે ઓળખાય તે .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
છોડે સઘળી કામના મનમાં ઉઠતી જે, આત્મનંદે મગ્ન છે સ્થિતપ્રજ્ઞ કહ્યા તે. .. ૫૫..
દુઃખ પડે તો શોક ના, સુખની ના તૃષ્ણા, રાગ ક્રોધ ભય છે ગયા, તે મુનિ સ્થિત મનના. .. ..
સારું માઠું પામતાં ચંચલ જે ના થાય, ન શોક કરે કે ના હસે, જ્ઞાની તે જ ગણાય. .. ..
જેમ કાચબો અંગને સંકોચી લે છે, ઇંદ્રિયોને વિષયથી જ્ઞાની સંકેલે. .. ..
વિષયો જે ના ભોગવે તેના વિષય છુટે, રહ્યો સહ્યો પણ સ્વાદ તો પ્રભુ પામ્યે જ છુટે. .. ..
યત્ન કરે જ્ઞાની છતાં ઇંદ્રિયો બલવાન, મનને ખેંચી જાય છે વિષયોમાં તે જાણ. .. ૬૦..
તેના પર સંયમ કરી મત્પર જે જન થાય, ઇંદ્રિયો વશમાં કરે જ્ઞાની તે જે ગણાય. .. ..
ધ્યાન ધર્યાથી વિષયનું સંગ છેવટે થાય, કામ સંગથી ક્રોધ કામથી તે પછીથી થાય. .. ..
(ધ્યાન ધર્યાથી વિષયનું સંગ છેવટે થાય, કામ સંગથી ક્રોધ કામથી પછીથી થાય. .. ..)
ક્રોધ થકી સંમોહ ને વિવેકનો પણ નાશ, અંતે બુદ્ધિનાશ ને તેથી થાય વિનાશ. .. ..
રાગદ્રેશને છોડતાં વિષયો સેવે જે, સંયમને સાધી સદા પ્રસાદ પામે તે. .. ..
તે પ્રસન્નતાથી થતો સર્વ દુઃખનો નાશ, પ્રસન્નતાથી થાય છે મનમાં સ્થિરતા-વાસ. .. ..
ચંચલને બુદ્ધિ નથી, નથી ભાવના તેમ, ભાવના વિના શાંતિ ના, અશાંતને સુખ કેમ .. ..
ઇંદ્રિયોની સાથમાં મા પણ જો જાયે, નાવ વાયુથી તેમ તો બુદ્ધિ હરણ થાયે. ....
તેથી જેણે ઇંદ્રિયો વિષયોથી વાળી, તેની બુદ્ધિ થાય છે સ્થિરતા-સુખવાળી. ....
વિશયોમાં ઊંઘે બધાં, યોગી વિષય-ઉદાસ, પ્રભુ પ્રકાશથી દૂર સૌ, યોગી પ્રભુની પાસ. ....
સમુદ્ર પાણીથી બને જેમ કદી ન અશાંત, તેમ કામનાથી રહે નિર્વિકાર ને શાંત. .. ..
તે જ શાંતિને મેળવે તૃષ્ણા ના જેને, અહંકાર મમતા તજે, શાંતિ મળે તેને. .. ૭૧..
બ્રાહ્મી સ્થિતિ આ મેળવી મોહિત ના કદી થાય, મરણ સમે તેમાં રહ્યે મુક્તિ મારગ જાય. .. ૭૨..

અધ્યાય ૩ : કર્મયોગ
અર્જુન કહે છે :
કર્મથકી જો શ્રેષ્ઠ હો પ્રભો, ખરેખર જ્ઞાન, યુદ્ધકર્મમાં કેમ તો ખેંચો મારું ધ્યાન .. ..
મોહ પમાડો કાં મને, એક કહો ને વાત, એકજ વાત કરો મને, ધન્ય કરું કે જાત. .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
જ્ઞાની ને યોગીતણા આ સંસારે બે, જુદા જુદા માઅર્ગો કહ્યા શ્રેયતણા છે મેં. .. ..
કર્મ કરે જ મનુષ્ય ના તો ના ઉત્તમ થાય, છોડી દે જો કર્મને તોયે ના શુખ થાય. .. ..
કર્મ કર્યા વિણ ના રહે કોઈ યે ક્ષણવાર, સ્વભાવથી માનવ કરે કર્મ હજારો વાર. .. ૫..
કાબુ કરી ઇંદ્રિયનો મનથી સ્મરણ કરે, વિષયોનું જો માનવી, તો તે દંભ કરે. .. ..
મનથી સંયમ સાધતાં અનાસક્ત પણ જે, કર્મ કરે ઇંદ્રિયથી, શ્રેષ્ઠ ગણાયે તે. .. ..
નિયત કર્મ કર, શ્રેષ્ઠ છે અકર્મથી તો કર્મ, અનાસક્ત બનતાં સદા તેથી તું કર કર્મ. .. ..
બ્રહ્માએ આ સૃષ્ટિના આરંભે જ કહ્યું, કામધેનુ આઅ યગ્નથી સર્જો સૃષ્ટિ કહ્યું. .. ..
દેવોની સેવા કરો, તે સેવો તમને, એકમેકની સેવાથી મળો શ્રેય તમને. .. ..
પ્રસન્ન દેવો યજ્ઞથી ઈષ્ટભોગ દે છે, આપ્યાવિણ જે ખાય તે ચોર કહે તેને. .. ..
યજ્ઞશિષ્ટ ખાનારના પાપ બધા યે જાય, એકલપેટા જે બને તે તો પાપ જ ખાય. .. ..
પ્રાણી થાયે અન્નથી, અન્ન વૃષ્ટિથી થાય, વૃષ્ટિ થાયે યજ્ઞથી, યજ્ઞ કર્મથી થાય. .. ..
કર્મ થાય પ્રકૃતિથકી, પ્રકૃતિ પ્રભુથી થાય, તેથી યજ્ઞે બ્રહ્મની સદા પ્રતિષ્ઠા થાય. .. ૧૫..
ચાલે છે આ ચક્ર તે મુજબ ન ચાલે જે, મિથ્યા જીવે મૂર્ખ ને પાપી લંપટ તે. .. ..
આત્મામાં સંતોષ ને આત્મરત છે જે, આત્મામાં જે મગ્ન છે કર્મ નથી તેને. ....
(આત્મામાં સંતોષ ને રતિસુખ છે જેને, આત્મામાં જે મગ્ન છે કર્મ નથી તેને. ....)
કર્મ કરીને તેમને મેળવવું ના કૈં, ન કર્યે કૈં ન ગુમાવવું, મુક્ત રહ્યા તે થૈ. ....
આસક્તિ છોડી દઈ યોગ્ય કરે જે કર્મ, તે મંગલને મેળવે, કર તું તેમ જ કર્મ. ....

સિદ્ધ થયા છે કર્મથી જનકસમા કૈં લોક, લોકોના હિત સારૂયે કર્મો ન છે ફોક. .. ૨૦..
ઉત્તમ જન જે જે કરે તે બીજા કરતા, પ્રમાણ તેનું માનતાં લોકો અનુસરતા. .. ..
મારે આ સંસારમાં કૈં ના મેળવવું, તો પણ જો ને કર્મમાં સદા રહ્યો રત હું. .. ..
જો હું કર્મ કરું નહીં, તજે બધા તો કર્મ, લોકોનું હિત થાય ના, ના સચવાયે ધર્મ. .. ..
કરૂં નહીં હું કર્મ તો નષ્ટ જગત આ્ અ થાય, સંકર્તા ને નાશનો મુજને દોષ અપાય. .. ..
અજ્ઞાની આસક્ત થૈ કર્મ કરે છે જેમ, જ્ઞાની આસક્તિ મુકી, કર્મ કરે સૌ તેમ. .. ૨૫..
અજ્ઞાનીમાં તે કદી શંકા જગવે ના, કર્મ કરી ઉત્તમપણે પ્રેરે જનને હા! .. ..
પ્રકૃતિના ગુણથી થતાં કર્મ છતાં જાણે, મૂઢ અહંકારે ગણે કર્તા પોતાને. .. ..
ગુણ ને કર્મ-વિભાગને જે જાણે છે તે, ગુણ વર્તે ગુણમાં ગણી ના આસક્ત બને. .. ..
પ્રકૃતિગુણથી મૂઢ તે ડૂબે કર્મમહીં, એ અજ્ઞાનીને કરે જ્ઞાની ચલિત નહીં. .. ..
અર્પણ કર કર્મો મને, મમતાને તજ તું, સ્વધર્મ સમજી યુદ્ધમાં, પાર્થ, લડી લે તું. .. ૩૦..
શ્રદ્ધા રાખીને મુકી ઈર્ષા કર્મ કરે, કર્મોનાં બંધન બધાં તેનાં તુર્ત ટળે. ....
મદથી મત્ત બની કરે કર્મ આમ ના જે, નષ્ટ થયેલો જાણજે વિમૂઢ માનવ તે. .. ૩૨..
પોતાની પ્રકૃતિ મુજબ જ્ઞાની કર્મ કરે, પ્રકૃતિ મુજબ કરે બધાં, નિગ્રહ કેમ કરે ....
ઇંદ્રિયોના વિષયો છે રાગદ્વેષવાળા, શિકાર તેના ના થવું તે દુશ્મન સારા. ....
સ્વધર્મ છે ઉત્તમ કહ્યો પરધર્મ થકી ખાસ, સ્વધર્મમાં મૃત્યુ ભલું, પરધર્મ કરે નાશ. .. ..
યુદ્ધ ધર્મ તારો ખરે, ત્યાગ ભિક્ષુનો ધર્મ, મૃત્યુ મળે તોયે ભલે, કર તું તારું કર્મ. .. ૩૫..
અર્જુન કહે છે :

કોનાથી પ્રેરાઈને પાપ કરે છે લોક, ઈચ્છા ન હોયે છતાં જાણે ખેંચે કોક .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
ઈચ્છા તૃષ્ણા વાસના, ક્રોધ કહ્યો છે જે, તે જ કરાવે પાપને, દુશ્મન જનના તે. .. ..
દર્પણ મેલાથિ, રાખથી આગ જેમ ઢંકાય, ગર્ભ ઓરથી, કર્મ સૌ કામ થકી ઢંકાય. .. ..
(દર્પણ મેલે, રાખથી આગ જેમ ઢંકાય, ગર્ભ ઓરથી, કર્મ સૌ ત્યમ તેથી ઢંકાય. ..)..
સદા અતૃપ્ત કામાગ્નિ જ્ઞાનીનો રિપુ છે, ઢાંકી દે છે જ્ઞાનને અગ્નિ સાચે તે. .. ..
(અતૃપ્ત અગ્નિ કામનો જ્ઞાનીનો રિપુ છે, ઢાંકી દે છે જ્ઞાનને અગ્નિ સાચે તે. .. ..)
મન બુદ્ધિ ઇંદ્રિય છે તેના નિત્ય નિવાસ, તે દ્વારા મોહિત કરે માનવને તે ખાસ. .. ૪૦..
મન બુદ્ધિ ઇંદ્રિયનો તેથી કાબૂ કરી, જ્ઞાન નાશ કરનાર તે કામ નાખ હરી. .. ..
(મન બુદ્ધિ ઇંદ્રિયનો તેથી કાબૂ કરી, જ્ઞાન નાશ કરનાર તે પાપી નાખ હરી. .. ..)
ઇંદ્રિયો બળવાન છે, મન તેથી બળવાન, મનથી બુદ્ધિ શ્રેષ્ઠ છે, આત્મા ઉત્તમ જાણ. ....
આત્માને ઉત્તમ ગણી, આત્મશક્તિ ધારી, કામરૂપ આ શત્રુને શીઘ્ર નાખ મારી. .. ૪૩..

અધ્યાય ૪ : કર્મબ્રહ્માર્પણયોગ

શ્રી ભગવાન કહે છે :
વિવસ્વાનને યોગ આ પહેલાં કહ્યો મેં, મનુને કહ્યો તેમણે, ઇક્ષ્વાકુને મનુએ. .. ..
(વિવસ્વાનને યોગ આ પહેલાં કહ્યો મેં, મનુને કથિયો તેમણે, ઇક્ષ્વાકુને મનુએ. .. ..)
પરંપરાથી જાણતા રાજર્ષિ આ યોગ, કાળ જવાથી તે ખરે નષ્ટ થયો છે તે યોગ. .. ..
રહસ્યવાળો યોગ તે તુજને પાર્થ, કહ્યો, ભક્ત તેમ માની સખા ઉત્તમ યોગ કહ્યો. .. ..
અર્જુન કહે છે :
વિવસ્વાન પૂર્વે થયા, તમે થયા હમણા, યોગ તમે ક્યાંથી કહ્યો, થાય મને ભ્રમણા. .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
મારા ને તારા ખરે જન્મ અનેક થયા, મને યાદ તે સર્વ છે, તને ન યાદ રહ્યા. .. ૫..
છું જગસ્વામી અજ છતાં જન્મ લઉં છું હું, પ્રકૃતિના આધારથી પ્રકટ થઉં છું હું .. ..
જ્યારે જ્યારે ધર્મનો થઈ જાય છે નાશ, અધર્મ વ્યાપે તે સમે જન્મ લઉં છું ખાસ. .. ..

રક્ષું સજ્જનને અને કરું દુષ્ટનો નાશ, સ્થાપું સાચા ધર્મને પૂરું ભક્તની આશ. .. ..
દિવ્ય જન્મ ને કર્મને મારા જાણે જે, મરણ પછી જન્મે નહીં, મને મેળવે તે. ....
ભય ને ક્રોધ તજી દઈ, કરીને મને પ્રેમ, તપ ને જ્ઞાનથકી ઘણા પામ્યા મુજને તેમ. .. ૧૦..
જેવા ભાવ થકી મને ભક્ત ભજે મારા, તેવા ભાવે હું ભજું તે સૌને પ્યારા! .. ..
સર્વ પ્રકારે માનવી મુજ માર્ગે ચાલે, મંગલ તેનુ થાય જે મુજ માર્ગે ચાલે. .. ૧૧..
બીજા દેવોને ભજે પ્રેમ કરીને જે, સાચે સિદ્ધિ પામતા પૂજી તેમને તે. .. ..
ચાર વર્ણ મેં સર્જિયા ગુણ કર્મ અનુસાર, તેનો કર્તા હું છતાં અકર્તા મને જાણ. .. ..
(ચાર વર્ણ મેં સર્જિયા ગુણ ને કર્મે માન, તેનો કર્તા હું છતાં અકર્તા મને જાણ. .. ..)
મને કર્મ બંધન નથી, નથી કર્મ મમતા, માનવ સમજે એમ તે કર્મ થકી છુટતા. .. ..
એવું જાણીને કર્યા પહેલાં કૈંયે કર્મ, એમજ કરજે કર્મ તો સચવાશે તુજ ધર્મ. .. ..
અકર્મ તેમજ કર્મમાં મોહાયા વિદ્વાન, કર્મ કહું જેથી રહે નહીં અશુભમાં ધ્યાન. .. ..
કર્મ અકર્મ વિકર્મનો યોગ્ય જાણવો મર્મ, કર્મ રહસ્ય પિછાનવું, ગહન ખરે છે કર્મ. .. ..
અકર્મ દેખે કર્મમાં કર્મ અકર્મે જે, ઉત્તમ કર્મી તે કહ્યા, જ્ઞાની સૌમાં તે. .. ..
ફળની ષ્ણા ત્યાગતાં કર્મ કરે છે જે, દેહ જ્ઞાનથી કર્મને, પંડિત સાચે તે. .. ..
આસક્તિને છોડતાં નિત્ય તૃપ્ત જયમ જે, કર્મ કરે છે માનવી, કરે કૈં નહીં તે. .. ૨૦..
તૃષ્ણા સંગ્રહ છોડતાં, મનનો કાબુ કરી, શરીરકર્મ કર્યા તકી થાયે પાપ નહીં. .. ..
લાભાલાભે તૃપ્ત જે દ્વન્દાતીત સદાય, કર્મને કરે તોય તે ના બંધાય કદાય. ....
સંગરહિત ને મુક્ત છે જ્ઞાન પરાયણ જે, કર્મ યજ્ઞ ભાવે કરે, કર્મ ન બાંધે તે. ....
અગ્નિ ને સમિધા વળી હવિયે બ્રહ્મસ્વરૂપ, કર્મ બ્રહ્મમય તેમને જે છે જ્ઞાનસ્વરૂપ. ....
દેવયજ્ઞ કોઈ કરે યોગીજન જગમાં, બ્રહ્માગ્નિમાં યજ્ઞને અન્ય કરે જગમાં. .. ૨૫..
સંયમના અગ્નિમહીં ઈંદ્રિયો બાળે, કોઈ ઈંદ્રિયોમહીં વિષયોને બાળે. .. ..
જ્ઞાન ભરેલા આત્મનો સંયમમય અગ્નિ, કોઈ હોમે પ્રાણને જગવી એ અગ્નિ. .. ..
દ્રવ્યયજ્ઞ, તપયજ્ઞ ને યોગયજ્ઞ પણ થાય, જ્ઞાનયજ્ઞ કોઈ કરે, વ્રત તીક્ષ્ણ ઘણાં થાય. .. ..
પ્રાણાયમી પ્રાણને અપાનમાં હોમે, પ્રાણ રોકતા, પ્રાણમાં અપાનને હોમે. .. ..
કાબુ કરી આહારનો હોમે પ્રાણે પ્રાણ, યજ્ઞ જાણતા; યજ્ઞથી પવિત્ર સૌને જાણ. .. ૩૦..
યજ્ઞામૃત ખાનારને ઈષ્વરપ્રાપ્તિ થાય, યજ્ઞહીનને આઅ જગે પછીય સુખ ન થાય. .. ..
બ્રહ્માએ આવી રીતે અનેક યજ્ઞ કહ્યા, કર્મજન્ય તે જાણ તો પાપ થશે ન કદા. .. ..
દ્રવ્યયજ્ઞથી જ્ઞાનનો યજ્ઞ શ્રેષ્ઠ તું જાણ, કર્મ બધાંયે જ્ઞાનમાં પૂર્ણ થાય તે માન. .. ..
અનુભવવાળો હોય જે જ્ઞાની તેમજ હોય, તેએ નમતાં સેવતાં પૂછ પ્રશ્ન તું કોય. .. ..
જ્ઞાન તને તે આપશે, તેથી મોહ જશે, જગ આખું મુજમાં પછી જોશે આત્મ વિશે. .. ૩૫..
પાપીમાં પાપી હશે કોઈ આઅ જગમાં, જ્ઞાનનાવમાં બેસતાં તરી જશે ભવમાં. .. ..
ભસ્મ કરે છે કાષ્ટને બાળી અગ્નિ જેમ, જ્ઞાનગ્નિ કર્મો બધાં ભસ્મ કરે છે તેમ. .. ..
જ્ઞાનસમું કૈંયે નથી પવિત્ર આ જગમાંહ્ય, સમય જતાં તે મેળવે જ્ઞાની અંતરમાંહ્ય. .
શ્રદ્ધા ને સંયમ વળી લગની ખૂબ હશે, જરુર મળશે જ્ઞાન તો, શાંતિ પણ મળશે. ....
(શ્રદ્ધા ને સંયમ વળી લગની ખૂબ હશે, જરુર મળશે જ્ઞાન તો, શાંતિ વળી મળશે. ....)
અવિશ્વાસ શંકા હશે તો તે નષ્ટ થશે, આ જગમાં તેને નહીં કોઈ સુખ થશે. .. ૪૦..
(અવિશ્વાસ શંકા હશે તો તે નષ્ટ થશે, આ જગમાં તેને નહીં કોઈ સુખ ધરશે. .. ૪૦..)
શંકા છોડી જેમણે તજ્યું વળી અભિમાન, તેને બાંધે કર્મ ના, થયું જેમને જ્ઞાન. .. ..
એથી આ અજ્ઞાનથી મોહ થયો તુજને, જ્ઞાનખડગથી છેદતાં લડ તું મુક્ત મને. .. ૪૨..

અધ્યાય ૫ : કર્મસ/ન્યાસયોગ

અર્જુન કહે છે :

વખાણો તમે કર્મને તેમજ કર્મત્યાગ, બન્નેમાં જે શ્રેષ્ઠ હો કહો તે મને માર્ગ. .. ..

શ્રી ભગવાન કહે છે :

કર્મત્યાગ ને કર્મ તે બન્ને મંગલ જાણ, કર્મત્યાગથી કર્મ છે ઉત્તમ એમ પ્રમાણ. .. ..
જેનામાં ના વેર છે તેને ત્યાગી માન, આશા તૃષ્ણા છે નહીં તે સન્યાસી જાણ. .. ..
દ્વન્દથકી છૂટી શકે તે મુક્તિ પામે, સહજ શાંતિ તેને મળે દુઃખ વળી વામે. .. ..
જ્ઞાનકર્મને પંડિતો ગણે નહીં અળગા, ફળ બન્નેનાં એક છે, અજ્ઞ ગણે અળગાં. .. ..
મળે જ્ઞાનથી સ્થાન તે કર્મ થકીય મળે, તેથી તેમાં ના કદી જ્ઞાની ભેદ કરે. .. ૫..
ખાલી કર્મ તજવા થકી થાય નહીં સન્યાસ, કર્મ કરે જે થાય તે સમયે ત્યાગી ખાસ. .. ..
(કર્મ કરે ના તો પછી થાય નહીં સન્યાસ, કર્મ કરે જે થાય તે સમયે ત્યાગી ખાસ. .. ..)
પવિત્ર યોગી સંયમી સમદર્શી છે જે; કર્મ કરે તોયે કદી લિપ્ત બને ના તે. .. ..
જોતાં, સુણતાં, સુંઘતાં, ખાતાં ને વદતાં, સુતાં ઉઠતાં બેસતાં, શ્વાસક્રિયા કરતાં. .. ..
હું કૈયે કરતો નથી જ્ઞાની એમ ગણે, ઈંદ્રિયો વિષયોમહીં વર્તે એમ ગણે. .. ..
પ્રભુને અર્પી ને તજી અહમ્ કરે જે કર્મ, તેને પાપ અડે નહીં, વ્યાપે નહીં અધર્મ. .. ૧૦..
કાયા મન બુદ્ધિ થકી, ફક્ત ઈન્દ્રિયોથી, શુદ્ધિકાજ કર્મો કરે યોગી સંગ તજી. .. ..
ફળની તૃષ્ણા છોડતાં શાંતિ લભે જ્ઞાની, ફળમાં બદ્ધ બની જતા કામી અજ્ઞાની. .. ..
મનતી કર્મ તજી, રહી નવદ્વારે નગરે, કર્મ કરાવે ના કદી આત્મા ન કર્મ કરે. .. ..
(મનતી કર્મ તજી, રહી નવદ્વારે નગરે, કર્મ કરાવે ના કદી આત્મા કર્મ કરે. .. ..)
કર્મ અને કર્તૃત્વ ને કર્મફલતણો યોગ, પ્રભુ કરે નહીં; એ બધો પ્રકૃતિનો છે ભોગ. ....
પાપ પુણ્ય કોઈતણુ ઈશ્વર ના ખાયે, જીવ ભર્યા અજ્ઞાનથી તેથી મોહાયે. ..૧૫..
જ્ઞાનથકી જેણે હણ્યું પોતાનું અજ્ઞાન, સુરજ જેમ તેના મહીં પ્રકાશી રહે જ્ઞાન. .. ..
મન બુદ્ધિ નિષ્ઠા રહે જેની તે પ્રભુમાં, જ્ઞાન-પવિત્ર ફરી ન તે જન્મે છે જગમાં. ...
બ્રાહ્મણ હાથી ગાય ને પંડિત મૂરખમાં, જ્ઞાની ઈશ્વરને જુએ જડ ને ચેતનમાં. ....
જીવતાંજ જગ જીતિયું સમતાવાન જને, બ્રહ્મ જેમ નિર્દોષ તે બ્રહ્મમાં જ સ્થિત છે. .. ..
પ્રિય પામી હરખાય ના, અપ્રિયથી ન રડે, સ્થિર ને જ્ઞાની બ્રહ્મથી થાય અભિન્ન તે. .. ..
અનાસક્ત વિષયોથકી જે સુખને પામે, સુખ અક્ષય તે બ્રહ્મમાં સ્થિત યોગી પામે. .. ..
સ્પર્શજન્ય ભોગો બધા આદિ અને અંતે, દુઃખ આપતા, તેમહીં જ્ઞાની ના જ રમે. .. ..
દેહ ત્યાગ પહેલાં જ જે કામ ક્રોધના વેગ, સહ્ન કરે તે શ્રેષ્ઠ છે, સુખી થાય છે તેજ. .. ..
આત્માનું સુખ મેળવે, આત્મામાં આરામ, તે મુક્તિને મેળવે, રહે ન કાંW . .. ..
જીવોની સેવા કરે, દોષ કરે જે દૂર, તે મુક્તિને મેળવે, પડે ન માયાપૂર. .. ૨૫..
કામ ક્રોધ જીતે, કરે મનનો સંયમ જે, ભય છોડે જે, મેળવી મુક્તિને લે તે. ....
ભ્રમર મધ્ય દૃષ્ટિ કરી સ્થિર રોકતાં પ્રાણ, વિષયોને અળગા કરી ધરે ન જગનું ધ્યાન;
ભય ને ક્રોધ તજે, કરે મનનો સંયમ જે, મોક્ષપરાયણ થાય જે, મુક્ત ગણાયે તે.
જીવમાત્રનો મિત્ર ને સૃષ્ટિનો સ્વામી, જાણે મુજને તે ખરે શાંતિ જાય પામી. .. ૨૯..

અધ્યાય ૬ : આત્મસંયમયોગ

શ્રી ભગવાન કહે છે :
ફલનો આશ્રય છોડતાંકર્મ કરેછે જે, સન્યાસી તે છે ખરો, યોગીજન પણ તે... ..
અગ્નિને અડકે નહીં, કર્મ કરે ના તોય, માયા મમતા હોય તો ત્યાગી થાય ના કોય. .. ૧..
યોગ અને સન્યાસ બે અલગ ખરેજ નથી, છોડે ના સંકલ્પ તે યોગી થાય નહીં. .. ..
યોગ-સાધના કાજ તો સાધન કર્મ મનાય, શમના સાધનથી પછી યોગારૂઢ થવાય. .. ..
ઈન્દ્રિયોના વિષયની મમતા છૂટી જાય, સંકલ્પ મટે તે પછી યોગારૂઢ ગણાય. .. ..
કરવું પતન ન જાતનું, કરવો નિત ઉદ્ધાર, પોતે શત્રુ મિત્ર ને પોતાના રખવાળ. .. ૫..
જે મનને જીતે સદા, મિત્ર બને છે તે, પોતાનો શત્રુ બને મન ના જીતે જે. .. ..
જાત ઉપર સંયમ કરીલે છે જે યોગી, શાંત હોય તે, હોયછે પ્રભુ-રસનો ભોગી. .. ..
ટાઢ તાપ સુખદુઃખ ને માન તેમ અપમાન, ચલિત કરે જેને ન તે યોગી ઉત્તમ જાણ. .. ..
પત્થર સોનું મૃત્તિકા તેને સરખાં હોય, તૃપ્ત જ્ઞાન-વિજ્ઞાનમાં સાક્ષી જેવો સ્હોય. ..

મિત્ર શત્રુ મધ્યસ્થ કે બંધુ સ્નેહીમાં, સમબુદ્ધિ છે તે કહ્યો ઉત્તમ યોગી હા! ..
એકંતમહીં બેસવું યોગીએ હરરોજ, તૃષ્ણા ને સંગ્રહ તજી કરવી અંતર ખોજ. .. ૧૦..

સંયમ જાતતણો કરી એકલા જ રેવું; પવિત્ર સ્થાને દૃઢ કરી આસનને દેવું. .. ..
ઈન્દ્રિયો મન વશ કરી, મન એકાગ્ર કરી, આત્મ શોધવા યોગને કરવો શાંતિ ધરી. .. ..
કાયા મસ્તક ડોકને કરવાં સરખાં સ્થિર, નાસિકાગ્રને દેખવું, ધરી ચિત્તમાં ધીર. .. ૧૩..
સ્થિરતા રાખી, ભય તજી, બ્રહ્મચર્ય પાળી, મન મારામાં જોડવું બીજેથી વાળી. ..
સંયમથી અભ્યાસને આમ કરે છે જે, પરમ શાંતિ મુજમાં રહી પ્રાપ્ત કરે છે તે. .. ૧૫..

ઉપવાસી રેવું નહીં, ખાવું ના પણ ખૂબ, ઉજાગરા કરવા નહીં, ઊંઘવું નહીં ખૂબ. .. ..
યોગ્ય કરે આહાર ને વિહાર તેમજ કર્મ, જાગે ઊંઘે યોગ્ય તે લભે યોગનો મર્મ. ..
ચિત્ત થાય વશ ને પછી આત્મામાં સ્થિર થાય, નિઃસ્પૃહ યોગી થાય તે યોગ યુક્ત ગણાય. ..
(ચિત્ત થાય વશ ને પછી આત્મામાં સ્થિર થાય, નિઃસ્પૃહ યોગી થાય તે યોગી યુક્ત ગણાય. ..)
હવા વિનાના સ્થાનમાં દિવોઓ ના હાલે, તેવું મન યોગી તણું ચળે ને કો કાળે. .. ..
યોગીજનના ચિત્તનો પૂરો સંયમ થાય, ડૂબી જાયે ધ્યાનમાં, ત્યારે રસમાં ન્હાય. .. ૨૦..
આત્માનો અનુભવ કરી આનંદમહીં ન્હાય, બુદ્ધિ ને ઈન્દ્રિયથી અતીત સુખમાં ન્હાય્. .. ..
તેનાથી કોઈ નથી બીજો ઉત્તમ લાભ, તેને પામી ના ચળે પડે ભલે ને આભ. ....
દુઃખ મટી જયે બધું, તેને યોગ કહ્યો, મનને મજબૂત રાખતાં કરવો તે જ રહ્યો. .. ..
સંકલ્પથકી કામના થાયે તે ટાળે, ઈન્દ્રિયો મનથી બધી સંયમમાં ધારે. ....
ધીરે ધીરે બુદ્ધિને કરે પછી ઉપરામ, વિચાર ન કરે, મન કરી સ્થિર ને આત્મારામ. .. ૨૫..
મન આ ચંચળ જાય છે અનેક વિષયો માંહ્ય, વાળી પાછું જોડવું તેને આત્મા માંહ્ય. .. ..
કરતાં એમ થઈ જશે મન આત્મામાં શાંત, સુખ ઉત્તમ ત્યારે થશે, દોષ થશે સૌ શાંત. .. ..
રોજ કરે છે યોગ આ તે તો નિર્મલ થાય, બ્રહ્મપ્રાપ્તિસુખ પૂર્ણ તે પામી તેમાં ન્હાય. .. ..
આત્માને સૌ જીવમાં આત્મામાં સૌ જીવ, યોગી જુએ હંમેશ એ સમદર્શીની રીત.
જે મુજને સઘળે જુએ, ને મારામાં સર્વ, તેનાથી ના દૂર હું, તે ના મુજથી દૂર. .. ૩૦..
રહેલ સર્વે જીવમાં મને ભજે છે જે, વર્તે સર્વપણે ભલે, મુજમાં વર્તે તે. .. ..
આત્મા જુએ સૌમાં અને અનુભવ કરે સમાન, જાણે પરની પીડ તે યોગી માન મહાન. .. ..
અર્જુન કહે છે :
સમતાનો આ યોગ જે કહ્યો તમે પ્રભુ હે, ચંચલતાને કારણે અશક્ય લાગે તે. ....
મન ચંચલ બળવાન છે જકકી તેમજ ખૂબ, વાયુ સમ મુશ્કેલ છે તેનો સંયમ ખૂબ. .. ..
(મન ચંચલ બળવાન છે જકકી તેમજ ખૂબ, વાયુ જેમ મુશ્કેલ છે તેનો સંયમ ખૂબ. .. ..)
શ્રી ભગવાન કહે છે :
મનને ચંચલ એ કહ્યું, તે છે સત્ય ખરે, પયત્ન ને વૈરાગ્યથી યોગી કાબૂ કરે. .. ૩૫..
અસંયમીને યોગ તો લાગે બહુ મુશ્કેલ, સંયમશીલને પ્રયત્નથી લાગે તે તો શેલ. ....
(અસંયમીને યોગ તો મુશ્કેલ કહ્યો છે, સંયમશીલ પ્રયત્નથી પ્રાઅપ્ત કરે છે તે. ....)
અર્જુન કહે છે :
અસંયમી શ્રદ્ધાભર્યો ચલિત યોગથી થાય, યોગસિદ્ધિ ના પામતાં તેઈ હી ગતી થાય ....
છિન્નભિન્ન વાદળસમો વિનાશ તેનો થાય બ્રહ્મપતિષ્ઠાહીન તે વિમૂઢનું શું થાય .. ..
પૂર્ણપણે મારી તમે શંકા દૂર કરો, અન્ય કોણ હરશે ન જો, શંકા તમે હરો .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
આ લોકે પરલોકમાં નાશ ન તે પામે, મંગલકર્તા ના કદી દુર્ગતિને પામે. .. ૪૦..
પુણ્ય ભરેલા લોકને તે યોગી પાવે, પછી પવિત્ર ઘરોમહીં જન્મ લઈ આવે. .. ..

જ્ઞાની યોગીના કુલે અથવા જન્મ ધરે, દુર્લભ જગમાં કોકને આવો જન્મ મળે. .. ..

પૂર્વજન્મના જાગતા ત્યાં પણ સૌ સંસ્કાર, યત્ન કરે યોગી વળી ભવને કરવા પાર. .. ૪૩..
પૂર્વ જન્મસંસ્કારથી અવશ્ય યોગ કરે, યોગેચ્છાથી તત્ત્વ તે ઉત્તમ પ્રાપ્ત કરે. .. ..
પ્રયત્ન ખૂબ કર્યા થકી મેલ હૃદયના જાય, એમ ઘણા જન્મે પછી સિદ્ધ યોગમાં થાય. .. ૪૫..
જ્ઞાની તપસીથી કહ્યો યોગી ઉત્તમ મેં, કર્મીથી છે શ્રેષ્ઠ તો, યોગી તું ય થજે. .. ..
મારામાં મન જોડતાં, કરી વળી વિશ્વાસ, ભજે મને દિનરાત તે ઉત્તમ યોગી ખાસ. .. ૪૭..

અધ્યાય ૭ ઃ જ્ઞાનવિજ્ઞાનયોગ

શ્રી ભગવાન કહે છે ઃ
મારામાં આસક્ત થઈ આશ્રય મારો લે, જાણે મુજને કેમ તેહ્વે કહું છું તે. .. ૧..
જ્ઞાન કહું તુનજે વળી પૂર્ણ કહું વિજ્ઞાન, જેને જાણી જાણવું રહે કૈ ના આન. .. ૨..
હ્જારમાં કોઈ કરે સિદ્ધિકાજ પ્રયાસ, કરતાં યત્ન હ્જારમાં કોઈ પહોંચે પાસ. .. ..
મારી પાસે પહોંચતાં કોઈ પામે જ્ઞાન, સાંભળ, જો તુજને કહું ઉત્તમ મારું જ્ઞાન. .. ૩..
પૃથ્વી પાણી તેજ ને વાયુ ચિત્ત આકાશ, અહંકાર બુદ્ધિ કહી મારી પ્રકૃતિ આઠ. .. ..
(પૃથ્વી પાણી તેજ ને વાયુ ચિત્ત આકાશ, અહંકાર બુદ્ધિ કહી મારી પ્રકૃતિ ખાસ. .. ..)
બીજી જીવરૂપે રહી છે મારી પ્રકૃતિ, તેનાથી જગને રચ્યું, તે ઉત્તમ પ્રકૃતિ. .. ૫..
આ બન્ને પ્રકૃતિથકી પ્રાણી સર્વે થાય, સર્જન તેમ વિનાશનું સ્થાન મને સૌ ગાય. .. ..
ઉત્તમ મુજથી કો નથી, મારાવિણ કૈં ના, જગ મુજમાં છે, જેમ આ મણકા દોરામાં.
પાણીમાં રસ હું થયો, સૂર્યચન્દ્રમાં તેજ, વેદમહીં ૐકાર છું, પૌરુષ નરમાં સહેજ. .. ..
પૃથ્વીમાં છું ગંધ ને તપ છું તાપસમાં, જીવન પ્રાણીમાત્રનું, શબ્દ તયો નભમાં. .. ..
બીજ સર્વ પ્રાણીતણું મને સદાયે જાણ, બુદ્ધિ તેમજ વીરતા વીરલોકમાં માન. .. ૧૦..
બળ બનતાં સેવા કરું બળવાનોમાં હું, અધર્મથી પર કામ્ના જીવમાત્રમાં છું. ....
સત્વ અને રજતમતણા ઉપજે મુજથી ભાવ, તે મુજમાં છે, હું નથી તે ભાવોની માહ્ય. .. ..
ત્રણ ગુણવાળી છે કહી મારી જે માયા, તેનાથી મોહિત થયા રંક અને રાયા. .. ..
માયા છે મારી ખરે તરવી આઅ મુશ્કેલ, તરી જાય છે તે જ જે મારું શરણ ગ્રહેલ. .. ..
મૂઢ મને પામે નહીં અધર્મથી ભરિયા, માનવરૂપે તે ફરે તોય જાણ મરિયા. .. ૧૫..

દુઃખી તેમજ જ્ઞાનની ઇચ્છાવાળા લોક, સંસારી આશાભર્યા, જ્ઞાની તેમજ કોક. .. ..
ચાર જાતના માનવી મને ભજે છે તે, તેમાં જ્ઞાની ભક્તને શ્રેષ્ઠ કહ્યો છે મેં. .. ..
મહાન છે બીજા છતાં જ્ઞાની મારો પ્રાણ; જ્ઞાની સંધાઇ ગયો મારી સાથે જાણ. .. ..
ઘણાય જન્મ પછી મને જ્ઞાની પામે છે; પ્રભુ પેખે જગમાં બધે, સંત સુદુર્લભ તે. .. ..
કામનાભર્યા કૈં જનો નિયમ ઘણા પાળી, અન્ય દેવતાને ભજે, સ્વભાવને ધારી. .. ૨૦..
શ્રદ્ધાપૂર્વક દેવને ભક્ત ભજે છે જે, તેની શ્રદ્ધા હું કરું દૃઢ દેવમહીં તે. .. ..
શ્રદ્ધાપૂર્વક તે પછી તેની ભક્તિ કરે, મારી દ્વારા કામના-ફળને પ્રાપ્ત કરે. ....
અલ્પબુદ્ધિ એ ભક્તના ફળનો થાય વિનાશ, દેવ ભજ્યે દેવો મળે, મને ભજ્યે મુજ પાસ. ....
અજ્ઞાની મુજ રૂપની મર્યાદા માને, વિરાટ ઉત્તમ રૂપ ના મારું તે જાણે. .. ..
માયાથી ઢંકાયેલું મારું પૂર્ણ સ્વરૂપ, મૂઢ ઓળખે ના કદી મારું દિવ્ય સ્વરૂપ. ..૨૫..
ભૂતભાવિ જાણું, વળી વર્તમાન જાણુ, જાણું હું સૌને, મને કોઈ ના જાણ્યું. .. ..

વેર ઝેર તૃષ્ણાથકી ભવમાં ભટકે લોક, જેના પાપ ટળી ગયા ભજે મને તે કોક. .. ..
મોતથકી છુટવા વળી ઘડપણને હરવા, ભજે શરણ મરું લઈ દુઃખ દૂર કરવા. .. ..
દૃઢ નિશ્ચાર કરે અને દ્વન્દ્વમુક્ત તે થાય, પુણ્યવાન તે તો મને જાણી રસમાં ન્હાય. .. ..
બ્રહ્મકર્મ અધ્યાત્મ ને અધિભૂત ને અધિયજ્ઞ, જે જાણે તે થાય છે મારામાં સંલગ્ન. .. ૩૦..

અધ્યાય ૮ ઃ અક્ષરબ્રહ્મયોગ

અર્જુન કહે છે :
બ્રહ્મ વળી અધ્યાત્મ શું, કર્મ કહે કોને, અધિભૂત ને અધિદૈવ હે પ્રભો, કહે કોને .. ..
મૃત્યુ આવે તે સમે યોગીજન તમને, કેમ કરી જાણી શકે, કહો કૃપાળુ, મને. .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
અક્ષર છે પરબ્રહ્મ ને સ્વભાવ છે અધ્યાત્મ, જગસર્જન ને નાશનો વ્યાપાર કહે છે કર્મ. .. ..
ક્ષર તે છે અધિભૂત ને પુરુષ કહ્યો અધિદૈવ, અધિયજ્ઞ કહ્યો છે મને શરીરમાંનો દેવ. ....
યાદ કરી પ્રેમે મને જે છોડે છે દેહ, તે પામી લે છે મને, તેમાં ના સંદેહ. ....
જેને યાદ કરી તજે મૃત્યુ સમજે દેહ, તેને પામે જીવ આમ, તેમાં ના સંદેહ. .. ..
તેથી રાતદિવસ મને યાદ કરી લડજે, મન મારામાં રાખજે, મુજને મેળવજે. .. ..
યોગીજન અભ્યાસથી પ્રભુમાં મન જોડે, પ્રભુને પામી લે વડી જ્યારે તન છોડે. .. ..
જ્ઞાની તેમ અનાદી તે સૌના સ્વામી છે, પ્રભુજી પૂર્ણ પ્રકાશ ને અનંતનામી છે. .. ..
અંતસમે તેને કરે યાદ પ્રેમથી જે, મનને જોડે તેમહીં, પામે પ્રભુને તે. .. ૧૦ ..
વેદ કહે અવિનાશી ને મુનિ જેને જાણે, જેને માટે કૈં કરે બ્રહ્મચર્ય ધ્યાને; .. ..
મન અંતરમાં રોકતાં દ્વાર બધા રોકી, યોગી રાખે પ્રાણને મસ્તકમાં રોકી. .. ..
પછી જપે છે પ્રણવને, ધ્યાન ધરે મારું, એમ તજે છે દેહ તે પામે ગતી ચારું. .. ..
સદા કરે છે યાદ જે મુજને પ્રેમ કરી, તે જે મેળવે છે મને, જગને જાય તરી. .. ..
મને મેળવીને ફરી જન્મે ના કોઈ, દુઃખ શોક કે વ્યાધિમાં પડે નહીં કોઈ. .. ૧૫..
બ્રહ્મલોક ને લોક સૌ બીજા કૈંક કહ્યા, તેમાં જન્મમરણ થતાં, તે ના અમર ગણ્યા. .. ..
મને જ મેળવવાથકી અમર બને છે લોક, જન્મમરણ સાચે ટળે, ટળે તાપ ને શોક. .. ..
ચાર જાતના યુગ કહ્યા, તે અસુ સાથ મળે, હજાર યુગ બ્રહ્માતણો એક જદિવસ કરે. .. ..
તેવી રાત બને વળી આ બ્રહ્માંડ વિશે, દિવસે જીવો જન્મતા, મરતા રાત વિશે. ....
જીવ બધ જન્મે વળી પ્રલય તેઅનો થય, પ્રકટ થાય દિવસે અને રાતે છેક સમાય. ....
તેથી ઉત્તમ એ કહ્યા પ્રભુ સૌના સ્વામી, પ્રલયમાંય તે ન મરે પ્રભુ અનંતનામી. .. ૨૦..
અવિનાશી તે ઈશ છે, પરમધામ પણ તે, તેને પામી ન ફરે પાછું કોઈ યે. ....
ઉત્તમ ભક્તિ હોય તો તે પ્રભુ દર્શન દે, જગ જેઅમાં છે રહ્યું, વ્યાપક સઘળે તે. .. ..
જ્યારે મરતાં ન કદી જન્મે યોગીજન, જન્મે તે વેળા કહું, સાંભળ રાખી મન. .. ..
અગ્નિ, જ્યોતિ, દિવસ ને શુક્લપક્ષ જો હોય, ઉત્તરાયણે તન તજે, તે પ્રભુ પામે કોય. .. ..
ધુમ્ર, રાત, વદ હોય ને દક્ષિણાયન જો, ચંદ્રલોકને મેળવી ફરી જન્મતા તો. .. ૨૫..
શુક્લકૃષ્ણની આ ગતી શાશ્વત છે આ જગમાં, જન્મ થાય છે એકથી, ના જન્મે પરમાં. .. ..
આમ જાણી યોગી કદી મોહિત નહીં થશે, તેથી સર્વ કાળમાં યોગી તું બનજે. .. ..
વેદયજ્ઞ તપદાનનું પુણ્ય કહ્યું છે જે, યોગી પદને મેળવે તેથી ઉત્તમ તે. .. ૨૮..

અધ્યાય ૯ : રાજવિદ્યારાજગુહ્યયોગ

શ્રી ભગવાન કહે છે :
ખૂબ જ છૂપું જ્ઞાન ને વળી કહ્યું વિજ્ઞાન, મુક્ત કરે જે અશુભથી, કહું હવે તે જ્ઞાન. .. ..
પવિત્ર ને સુખકર કહી ઉત્તમ વિદ્યા તે, અનુભવ કરવા યોગ્ય ને ઉત્તમ વિદ્યા છે. .. ..
માને ના આ ધર્મને, શ્રદ્ધા ના રાખે, મરે જન્મ લે તે, નહીં મુક્તિરસ ચાખે. .. ..
અખંડ મારું રૂપ આ જગમાં વ્યાપક છે, મારામાં જીવો બધા ખરે રહેલા છે. .. ..
મારા અંશે એ રહ્યા, પૂર્ણરૂપમાં ના, જીવ રહ્યા મુજમાં છતાં હું લેપાઉં ના. .. ૫..
વાયુ વહેનારો બધે રહે વ્યોમમાં જેમ, ચરાચર રહે મુજમહીં સમજી લેજે એમ. .. ..
કલ્પાન્તે મારામહીં લય સૌનો યે થાય, કલ્પારંભે મુજથકી સર્જન સૌનું થાય. .. ..
પ્રકૃતિનો આશ્રય લઈ સર્જું વારંવાર, જીવ બધા આ જગતમાં સર્જું વારંવાર. .. ..
એ સર્વે કર્મો મને બંધન ના કરતા, ઉદાસીન નિર્લેપ હું રહું કર્મ કરતાં. .. ..
મારા હાથ તળે રહી પ્રકૃતિ જગત કરે, તેથી જગમાં થાય છે પરિવર્તન સઘળે. .. ૧૦..

મનુષ્યરૂપે હું રહ્યો એમ મૂઢ જાણે, વિરાટ મારા રૂપને ના કદી પરમાણે. .. ..
મૂઢ જનોઓનાં કર્મ ને વિચાર મેલા હોય, સ્વભાવ હલકો તેમનો, સંસારે રત હોય. ....
જ્ઞાન કર્મ આશાતણું ફળ તે ના પામે, મોહમહી પ્રકૃતિથકી સંકટ ના વામે. .. ..

પવિત્ર દિવ્ય સ્વભાવના મહાત્માજનો કોક, ભાવથકી ભજતા મને પામી મૃત્યુલોક. .. ..
મારું કીર્તન તે કરે, યત્ન કરે મુજકાજ, નમે મને, પાળે વળી નિયમો મારેકાજ. .. ..
દ્વૈત તેમ અદ્વૈત ને વિશ્વભાવનાથી, માનીને ભજતા મને કૈંયે જ્ઞાનથકી. .. ૧૫..
ઋતુ ને યજ્ઞ સ્વધા વળી ઔષધ ને ધૃત છું, મંત્ર હવન અગ્નિ બની વાસ કરું છું હું. .. ..
આ જગનો છું હું પિતા, માતા ધાતા છું, વેદ તેમ ૐકાર ને ગતિ ને ભર્તા છું. .. ..
શરણ, સર્વનો મિત્ર ને સૌનું કારણ છું, ગતિ, ભર્તા, સાક્ષી વળી અવિનાશી પ્રભુ છું. .. ..
હું વરસાદ કરું વળી તાપ તપાવું છું, સુધારૂપ ને સત્ય છું, મૃત્યુનો પતિ છું. .. ..
યજ્ઞ કરે જે પ્રેમથી તે જન સ્વર્ગે જાય, પુણ્યથકી દૈવી ઘણા ભોગે સ્વર્ગે ન્હાય. .. ૨૦..
પુણ્યથાય પૂરું પછી જન્મે પૃથ્વીમાંહ્ય, આવાગમનથકી તે ન છૂટે છે જગમાંહ્ય. .. ..
દર્શન મારું ના કરે ત્યાંલગ મુક્ત ન થાય, કોઈ સુખ ને દુઃખથી કદી ન છૂટી જાય. ....
મારું શરણ લઈ કરે મારું ચિંતન જે, તેના કોડ બધા પૂરું, રક્ષું છું તેએ. ....
(મારું શરણ લઈ કરે મારિ ચિંતા જે, તેના કોડ બધા પૂરું, રક્ષું છું તેએ. ....)
અન્ય દેવને જે ભજે, મને જ ભજતા તે, સર્વ જાતના યજ્ઞનો સ્વામી જાણ મને. ....
મને જ જાણવાથી જ ના અવગતિને પામે, મને ન જાણે તે સદા દુર્ગતિને પામે. ....
દેવ ભજ્યે દેવો મળે, પિતૃ ભજ્યે પિતૃ, ભૂતોથી ભૂતો મળે, મને ભજે મળું હું. .. ૨૫..
ફળ કે ફૂલ મને ધરે, પર્ણ તેમ પાણી, ધર્યું ભાવથી સર્વ હું આરોઓગું રાજી. .. ..
(ફળ કે ફૂલ મને ધરે, પર્ણ તેમ પાણી, ધર્યું ભાવથી સર્વ હું આરોઓગું દાની. .. ..)
તેથી તું જે જે કરે, તપે, દાન દે, ખાય, કરજે અર્પણ તે મને, અહંભાવ ના થાય. .. ..
સારાંનરસાં કર્મથી એમ જ તું છુટશે, ત્યાગ યોગથી ને મને પ્રાપ્ત કરી ચુકશે. .. ..
મારે શત્રુમિત્રના, સૌયે સરખા છે, ભજે ભાવથી તે છતાં નજીક અદકાં છે. .. ..

ખૂબ અધર્મીયે મને ભજે કરીને પ્રેમ, તો તે સંત થઈ જશે પામી મારી રેમ. .. ..
શાંતિ પૂર્ણ તે પામશે, ધર્માત્મા બનશે, મારો ભક્ત કદી નહીં અર્જુન નષ્ટ થશે. .. ..
પાપી, સ્ત્રી ને શુદ્રયે ગુણ મારા ગાશે, લેશે મારું શરણ તો ઉત્તમ ગતિ થાશે. .. ..
પછી ભક્ત બ્રાહ્મણ અને જ્ઞાનીનું તો શું, જન્મીને આ જગતમાં મને ભજી લે તું. .. ..
મનથી ભજ મુજએ અને તનથી કર સેવા, કર્મ મને અર્પણ કરી માણી લે મેવા. .. ..
જગમાં જોઈને મને વંદન કર હરરોજ, મને પામશે એમ તું કરતાં મારી ખોજ. .. ..
મન વાણીથી ભક્ત થા મારો કેવળ તું, શાંતિ તેમ સુખ પામશે, સત્ય કહું છું હું. .. ૩૪..

અધ્યાય ૧૦ : વિભૂતિયોગ

શ્રી ભગવાન કહે છે :

ફરીવાર અર્જુન, તું સુણ વચનો મારાં, તારા હિત માટે કહું વચનો તે પ્યારા. .. ..
જન્મ ન મારો જાણતા મહર્ષિ અને દેવ, આદિ દેવ ને ઋશિતણો જાણી મુજને સેવ. .. ..
લોકોનો ઈશ્વર મને જે કોઈ જાણે, દુઃખદર્દથી તે છુટી મુક્તિરસ માણે. .. ..
ક્ષમા સત્ય બુદ્ધિ વળી શમદમ તેમજ જ્ઞાન, સુખ દુઃખ ભય ને અભય, સત્યાસત્ય પ્રમાણ. .. ..
તપ ને સમતા ને દયા, યશ અપયશ ને દાન, ભાવ થતા પ્રાણીતણા તે સૌ મુજથી જાણ. .. ૫..
સાત મહર્ષિ ને વળી ચાર જાતના તે, મનુ મારાથી છે થયા, પિતા જગતના જે. .. ..
વિભુતિ તેમજ યોગ આ મારો જાણે જે, જોડાયે દૃઢ યોગથી મારી સાથે તે. .. ..
સૌનો હું સ્વામી, વળી મારામાં આ સર્વ, જ્ઞાની સમજે એમ ને ભજે તજીને ગર્વ. .. ..
મનને પ્રાણથકી મને ભજે કથાય કરે, મારી ચર્ચાથી સદા તૃપ્તિ હર્ષ ધરે. .. ..

અનન્ય પ્રેમી ભક્તને બુદ્ધિ આપું છું, તેથી મુજને મેળવે, બંધન કાપું છું. .. ૧૦..
દયા કરીને જ્ઞાનનો દીપ બનું છું હું, રહી હૃદયમાં તેમનું અજ્ઞાન હરું છું. .. ..
અર્જુન કહે છે :
પવિત્ર ઈશ્વર છો તમે, દેવ જગતના તેમ, શશ્વત તેમજ દિવ્ય છો, અજ અવિનાશી તેમ. ....
નારદ તેમજ વ્યાસ ને સંત કહે છે એમ, અસિત વ્યાસ દેવલ વળી તમે કહો છો એમ. .. ..
સાચું માનું છું તમે કહો તે બધું હું. દેવ તેમ દાનવ પ્રભો, તમને જાણે શું! .. ..
તમે જ જાણો છો ખરે પૂર્ણ તમારું રૂપ, દેવદેવ ભૂતેશ હે, જગતનાથ , જગભૂપ! .. ૧૫..
કેવી રીતે છો તમે વ્યાપક આઅ જગમાં વિભૂતિથી વ્યાપક થયા કેમ તમે જગમાં .. ..
ધ્યાન તમારું ધારતા યોગી શે જાણું, ક્યા ભાવથી ચિંતવું, ભક્તિ હું માણુ. .. ..
યોગશક્તિ વિસ્તારથી ફરી કહો મુજને, અમૃત પીતાં થાયના તૃપ્તિ ખરે મુજને. .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
ખ્યાલ જ આપું છું તને મારા રૂપ તણો, બરાબર કહું તો તો થાય વિસ્તાર ઘણો. .. ..
પ્રાણી[ઓ]માં હું રહ્યો આત્મરૂપ થઇ, આદિ મધ્ય ને અંત હું સૌનો રહ્યો બની. .. ..
વિષ્ણુ છું, ઊગું વળી જગમાં સૂર્ય બની, મરિચી તેમ જ ચંદ્ર છું હું નક્ષત્ર મહીં. .. ..
સર્વ વેદમાં દિવ્ય તે સામવેદ હું છું, દેવોમાં છું ઈંદ્ર ને મન ને ચેતન છું. .. ..
શંકર રૂદ્રોમાં વળી કુબેર પણ હું છું, અગ્નિ છું, મેરુ થયો પર્વતમાંહી હું. ....
દેવોના ગુરુ જે કહ્યા તે જ બૃહસ્પતિ છું, સેનાપતિમાં સ્કન્દ ને સાગર જલમાં છું. ....
મહર્ષિમહીં ભૃગુ થયો, હિમાલય બન્યો છું, યજ્ઞોમાં જપયજ્ઞ ને ૐકાર થયો છું. .. ૨૫..
વૃક્ષોમાં છું પીપળો, નારદ તેમજ છું, ગંધર્વોમાં ચિત્રરથ, કપિલ સિદ્ધમાં છું. .. ..
અમૃતથી પ્રગટેલ છું અશ્વ અલૌકિક હું, ઐરાવત હાથીમહીં, મનુષ્યમાં નૃપ છું. .. ..
કામધેનું છું ગાયમાં, વજ શસ્ત્રમાં છું, ધર્મપરાયણ કામ છું, વાસુકિ સર્પે હું. .. ..
અનંત નામે નાગ છું, વરુણ તેમજ હું, પિતૃમાં છું અર્યમા, યમીમહીં યમ છું. .. ..
કાલરૂપ છું, દૈત્યમાં પ્રહ્લાદ ખરે છું, પશુમાં સિંહ થયો વળી, ગરુડ ખગમાં છું... ૩૦..
પવન તેમ પાણીમહીં ગંગા પાવન છું, મગરમચ્છ છું, રામ છું શસ્ત્રવાનમાં હું. .. ..
આદિ મધ્ય ને અ/ન્ત છું આ સૃષ્ટિનો હું, વિદ્યામાં અધ્યાત્મ ને વાદ વિવાદે હું. .. ..
અકાર અક્ષરમાં અને દ્વન્દ સમાસે છું, ધાતા આશ્રય કાલ છું અક્ષર જગનો હું. ..
જન્મ તેમ મૃત્યુ વળી થઈને રહ્યો છું, સ્ત્રીની સુંદરતા અને વાણી યશ પણ હું. .. ..
ધીરજ તેમ ક્ષમા થયો, ગાયત્રી પણ હું, માસ માગશર ને વળી વસંત ઋતુમાં છું. .. ૩૫..
તેજ તેમ જય, બલ અને બુદ્ધિરૂપે છું, છળ કરનારામાં સદા દ્યુત થયેલો છું. .. ..
પાંડવમાં અર્જુન ને વાસુદેવ છું હું, કવિમાં શુક્રાચાર્ય ને મુનિમાં વ્યાસ જ છું. .. ..
નીતિ તેમ શાસકમહીં દંડ થયો છું હું, ગુહ્ય વાતમાં મૌન ને જ્ઞાનસ્વરૂપે છું. .. ..
જગતતણું છું બીજ હું, સુણજે અર્જુન, તું, મારા વિણ તો આ રહે અસ્તિત્વ ખરે શું .. ..
મારા દૈવીરૂપનો અંત નાજ આવે, આ તો થોડું છે કહ્યું, કોણ બધું ગાવે .. ૪૦..
જે જે સુંદર, સત્ય ને પવિત્ર પ્રેમલ છે, મારા અંશ થકી થયું જાણી લેજે તે. .. ..
બધું જાણીને તું વળી કરીશ અર્જુન શું મારા એકજ અંશમાં વિશ્વ બધુંય રહ્યું. .. ૪૨..

અધ્યાય ૧૧ : વિશ્વરૂપદર્શનયોગ

શ્રી ભગવાન કહે છે :
કૃપા કરીને જે કહ્યા હિતના શબ્દ તમે, તેથી મોહ જતો રહ્યો મારો, પ્રભુજી હે! .. ..
ઉત્પત્તિલય જગતનાં સુણ્યા પ્રેમથી મેં, મહિમા જાણ્યો છે વળી તમારા થકી મેં. .. ..
જગના કારણ છો તમે, જગના નાશક છો, રૂપ તમારું વિશ્વમાં કેવુ વ્યાપક હો! .. ..
જોવાને તે રૂપને મુજએ ઈચ્છા થાય, યોગેશ્વર, તે રૂપને બતાવો, હૃદય ચહાય. .. ..
જોઈ રૂપ શકીશ હું એવી ખાત્રી હોય, યોગેશ્વર, તો રૂપને બતાવો, હૃદય ચહાય. .. ..

(જોઈ રૂપ શકીશ હું એવી ખાત્રી થાય, યોગેશ્વર, તો રૂપને બતાવો, હૃદય ચ્હાય. .. ..)
શ્રી ભગવાન કહે છે :
જો તું મારા રૂપને અનેક રૂપ ભર્યું, અનેકરંગી રૂપ તે, દિવ્ય વિરાટ ધર્યું. .. ૫..
રુદ્ર મરુત આદિત્ય ને અશ્વિનીકુમારો, અચરજકારક જો વળી કૈં મહિમા મારો. .. ..
જો આ મારા અંગમાં સારાયે જગને, જે જે જોવું હોય તે બતાવીશ તુજને. .. ..
તારી આંખે ના તને દેખાશે મુજ રૂપ, દૈવી આપું આંખ હું, જો તું દિવ્ય સ્વરૂપ. .. ..
સંજય કહે છે :
એમ કહી યોગીતણા યોગી શ્રી પ્રભુ[એ], દિવ્ય બતાવ્યું રૂપ તે પ્રેમી અર્જુનને. .. ..
આંખ હજારો ને વળી મુખ હતાં હજાર, ધરેણાં અને વસ્ત્રો હતા ત્યાં ખૂબ અપાર. .. ૧૦..
(આંખ હજારો ને વળી મુખ હતાં હજાર, ધરેણાં અને વસ્ત્રો હતા ત્યાં નહીં પાર. .. ૧૦..)
માળા તેમજ ગંધથી શોહિત હતું શરીર, વિરાટ દિવ્ય અનંત ને અચરજપૂર્ણ શરીર... ..
હજાર સૂર્ય ઊગે કદી ને પ્રકાશ પથરાય, તેમજ પ્રભુના રૂપનું તેજ બધે પથરાય. .. ..
પ્રભુશરીરમાં અર્જુને જગ આખું જોયું, અનેક રૂપોમાં રહ્યું જગ આખું જોયું. .. ..
અચરજ પામેલો વળી રોમાંચિત અર્જુન, શીશ નમાવીને વદ્યો રોમંચિત અર્જુન. .. ..
અર્જુન કહે છે :

દેવ, તમારા દેહમાં સમાયા બધા લોક, કમળપરે બ્રહ્મા અને ઋષિ પણ ત્યાં છે કોક. .. ૧૫..
હાથ તેમ આંખો વળી પેટ ગણી ન શકાય, આદિ મધ્ય કે અંત આ રૂપતણો ન જણાય. ....
મુકુટ ગદા ને ચક્રથી શોભે દિવ્ય સ્વરૂપ, તેજતણો અંબાર આ જો[ઈ] ન શકું રૂપ. ....
વિરાટ તેમ પ્રદીપ્ત છે દિવ્ય તમારું રૂપ, ચારે બાજુ દેખતો દિવ્ય તમારું રૂપ. .. ..
અમર તમે, ઉત્તમ તમે, ફક્ત જાણવાજોગ, ધર્મતણા રક્ષક તમે, એક અનન્ય અમોઘ. .. ..
જગના આશ્રય, આદિ ને અંત વિનાના છો, સનાતન, બલી, વિશ્વને તપાવી રહ્યા છો. .. ..
સૂર્યચંદ્રની આંખ છે, હાથ હજાર વળી, અગ્નિ જેવા વદનના, રહ્યા પ્રકાશ કરી. .. ..
પૃથ્વી ને આકાશમાં વ્યાપક એક તમે, સર્વ દિશામાં છો રહ્યા દિવ્ય સ્વરૂપ તમે. .. ..

ઉગ્ર રૂપ જોઈ થયા ભયભીત બધા લોક, પ્રવેશી રહ્યા રૂપમાં દેવજનો પણ કોક. .. ૨૦..
દેવ તમોને વંદતા વંદે ઋષિ પણ તેમ, સ્તવન કરે છે સિદ્ધ સૌ, ગાન ગાય ના કેમ .. ..
રુદ્ર તેમ વસુ, સાધ્ય ને વિશ્વદેવ ગંધર્વ, પિતૃ યક્ષો સિદ્ધ સૌ જુએ તજીને ગર્વ. .. ..
કુમાર મરુતગણો વળી અચરજથી જોતા, મહાન જોઈ રૂપને ભાન બધું ખોતા. .. ..
અનેક મુખ નેત્ર ને બાહુ તેમ પગ છે, દાઢ ભયંકર દેખતાં ભીત થયું જગ છે. .. ..
નભને અડનારું વળી રંગતેજમય રૂપ, વિશાળ નયને ઓપતું દિવ્ય વિરાટ સ્વરૂપ. ....
વ્યથા થાય છે દેખતાં, પ્રાણ ખરે ગભરાય, ધીરજ ખૂટી જાય ને મનની શાંતિ હરાય. ....
પ્રલયકાર અંગારશું જોઈ ઉગ્ર સ્વરૂપ, જ્ઞાઅવ્યવસ્થા ના રહે, પ્રસન્ન હો જગભૂપ. .. ..
ધૃતરાષ્ટ્રતણા પુત્ર સૌ કૈં રાજાની સાથ, ભીષ્મ દ્રોણ કે કર્ણ આ, વીર અમારા લાખ. ....
ઘોર તમારા વદનમાં સર્વે પ્રવેશે છે, ચોંટે દાંતે, કૈંકના મસ્તક તૂટે છે. .. ..
નદી હજારો જાય છે સાગરમાહીં જેમ; લાખો લોકો પેસતા વદન તમારે તેમ. .. ..
પતંગિયું દીવે પડે મરવા માટે જેમ, લાખો લોકો પેસતા વદન તમારે તેમ. .. ..
જીભ તમે ચાટો ગળી જલદમુખે સૌ લોક, ઉગ્ર પ્રભાથી તેજથી ભરી રહ્યા છે લોક. .. ૩૦..
ઉગ્ર રૂપના કોણ છો દેવ, કહો મુજને, મૂળ રૂપ ધારો, પડે સમજ કૈં ન મુજને. .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
કાળ લોકનો હું થયો નાશકાજ તૈયાર, નહીં હોય તું તોય આ વીર બધા મરનાર. .. ..
તેથી ઊભો થા, લડી, રાજ્ય કરી, યશ લે, નિમિત્ત થા તું તો હવે, વીર હણ્યા છે મેં. .. ..
(તેથી ઊભો થા, લડી, રાજ્ય કરી, યશ લે, નિમિત્ત થા તું તો હવે, વીર હણ્યા મેં. .. ..)
દ્રોણ ભીષ્મ ને કર્ણ ને જયદ્રથ વીર હજાર, હણેલ મેં તું હણ હવે, ચિંતા કર ન લગાર. .. ..

યુદ્ધ કરી લે ભય તજી, વિજય થશે તારો, શત્રુને તું મારશે, વિજય થશે તારો. .. ..
વચનો આવા સાંભળી, વંદન ખૂબ કરી, ગદ્ ગદ્ સ્વરથી બોલિયો અર્જુન પ્રેમ ધરી. .. ૩૫..
અર્જુન કહે છે :
હરખાયે સૌ લોક ને કીર્તિ તમારી ગાય, રાક્ષસ નાસે ભયથકી, સિદ્ધ નમે ને ગાય. .. ..
કેમ નએ ના તે બધા, સૌના આદિ તમે, અનંત વિશ્વાધાર છો, અક્ષર પરમ તમે. .. ..
મૂળ સર્વના છો તમે, છો જગત આધાર, પરમધામ સર્વજ્ઞ છો સૌના સર્જનહાર. .. ..
(મૂળ સર્વના છો તમે, છો જગતના આધાર, પરમધામ સર્વજ્ઞ છો સૌના સર્જનહાર. .. ..)
પુરાણ પુરુષ છો તમે, વળી સૌના જ્ઞાતા છો, જ્ઞેયરૂપ છો, સર્વ ને સર્વથકી પર છો. .. ..
(પુરાણ પુરુષ તમે, વળી સૌના જ્ઞાતા છો, જ્ઞેયરૂપ છો, સર્વ ને સર્વથકી પર છો. .. ..)
યમ, અગ્નિ ને વાયુ ને વરુણ ચંદ્ર તમે, બ્રહ્મા, બ્રહ્માના પિતા, અનંત રૂપ તમે. .. ..
વ્યાપક વિશ્વમહીં વળી વિશ્વથકી પર છો, નમું હજારોવાર ને નમન ફરી પણ હો. .. ..
આગળ પાછળથી નમું, ચારે તરફ નમું, અખૂટ બલભંડાર હે, વારંવાર નમું. .. ..
અનંતવીર્ય, તમે સદા સૌમાં વ્યાપક છો, સર્વરૂપ છો હે પ્રભો, જીવનદાયક છો. .. ૪૦..
મિત્ર માનતાં મેં કહ્યાં હશે વચન કપરાં, પ્રેમ તેમ અજ્ઞાનથી વચન કહ્યાં કપરાં. .. ..
કૃષ્ણ, સખા, યાદવ હશે એમ કહેલું મેં, મહિમાને જાણ્યાવિના કહ્યું ભૂલથી કે; .. ..
બીજાની સામે વળી એક હશો ત્યારે, રમતાં, સૂતાં, બેસતાં, કે ભોજનકાળે; .. ..
વારંવાર કહ્યું હશે તેમ વળી અપમાન, તે સૌ માફ કરો મને, માગું છું વરદાન. .. ..
જડચેતનના છો પિતા, પૂજ્ય વળી ગુરુ છો, તમારા સમો અન્ય ના શ્રેષ્ઠ કોણ છે તો .. ..
પૂજ્ય દેવ તેથી નમું કાય નમાવી હું, પ્રાર્થું વારંવાર આ શીશ નમાવી હું. .. ..
ક્ષમા કરે સુતને પિતા, મિત્ર મિત્રને જેમ, માફ કરે પ્રિયને પ્રિય, માફ કરી દો તેમ. .. ..
અપૂર્વ જોઈ રૂપ આ વ્યથા તેમ ભય થાય, દેવરૂપને તો ધરો, ભય આ મારો જાય. .. ..
દૈવી રૂપ ધરો હવે, હે દેવેશ, તમે, પ્રસન્ન થાઓ વિશ્વના હે આધાર તમે. .. ..
ગદા મુકુટ ને ચક્રને ધારી પ્રભુ, પ્રકટો, વિરાટ રૂપ ત્યજી દઈ ચતુર્ભુજ પ્રકટો. .. ..
શ્રી ભગવાન કહે છે :
પ્રસન્ન બનતાં રૂપ આ તને બતાવ્યું મેં, કોઈયે તારા વિના જોયું નથી જ તે. .. ..
શ્રેષ્ઠ તેજમય આદ્ય ને અનંત મારું રૂપ, આત્મયોગના બલ થકી દિવ્ય બતાવ્યું રૂપ. .. ..
વેદ, દાન ને યજ્ઞથી, તીરથ કે તપથી, જોવાયે ના રૂપ આ, જ્ઞાન અને જપથી. .. ..
મૂઢભાવ ભય છોડ તું, નિર્ભયતાને ધાર, દિવ્ય રૂપને જો હવે, વ્યથા હૃદયની ટાળ. .. ..
સંજય કહે છે :
એમ કહી પ્રભુ[એ] ધર્યું ફરી દિવ્ય નિજરૂપ, આશ્વાસન આપ્યું વળી ધરતાં શાંત સ્વરૂપ. .. ૫૦..
અર્જુન કહે છે :
જો[ઈ] માનવ રૂપ આ હવે તમારું શાંત, સ્વસ્થ થયો છું ને વળી મુજને થ[ઈ] નિરાંત. .. ..
(જો[ઈ] માનવ રૂપ આ હવે તમારું શાંત, સ્વસ્થ થયો છું ને વળી મુજને છેક નિરાંત. .. ..)
શ્રી ભગવાન કહે છે :
જોવું જે મુશ્કેલ તે જોયું તેં મુજ રૂપ, દેવો પણ ઝંખી રહ્યા જોવા મારું રૂપ. .. ..
જે રૂપે જોયો મને તેમ જુ[એ] કો ના, વેદ યજ્ઞ તપ દાનથી શકે નિહાળી ના. .. ..
ભક્તિ ખૂબ જ હોય તો આવું દર્શન થાય, જ્ઞાન થાય મારું અને ભેદ બધાયે જાય. .. ..
ભક્ત બને મારો જ જે, સંગદોષ છોડે, મુજને ઝંખે તે જગે તરે અને તારે. .. ..
કર્મ કરે મુજ કાજ જે, સંગદોષ છોડે, પ્રાપ્ત કરે મુજને જ તે, બંધન સૌ તોડે. .. ૫૫..

અધ્યાય ૧૨ : ભક્તિયોગ

અર્જુન કહે છે :
તમ સાકાર પ્રભુની ભક્તિ કો[ઈ] કરે, ને કો[ઈ] નિરાકાર બ્રહ્મને પૂજે. .. ..

(જોડાઈ તમ સાથ જે ભક્તિ ભક્ત કરે, અવિનાશી અવ્યક્તની ભક્તિ તેમ કરે. .. ..)
તે બન્નેમાં માનવો ઉત્તમ યોગી કોણ પ્રશ્ન થાય મુજને, કહો ઉત્તમ યોગી કોણ .. ૧..
(તે બન્નેમાં માનવો ઉત્તમ યોગી કોણ પ્રશ્ન થાય મુજને, હશે ઉત્તમ યોગી કોણ .. ૧..)
શ્રી ભગવાન કહે છે :
મારામાં મન જોડતાં, શ્રદ્ધા ખૂબ કરી, સંધા[ઈ] મુજ સાથ જે મુજને સર્વ ધરી, ...
કરતાં ભક્તિ માનજે ઉત્તમ તું તેને, ઉત્તમ યોગી મુજમહીં આસક્તિ જેને. .. ૨..
અવિનાઅશી અવ્યક્ત ને અચિંત્ય બ્રહ્મ સ્વરૂપ, સર્વવ્યાપક જે ભજે સ્થિર કુટસ્થ સ્વરૂપ, ...
(અવિનાઅશી અવ્યક્ત ને અચિંત્ય મારૂં રૂપ, સર્વવ્યાપક જે ભજે સ્થિર કુટસ્થ સ્વરૂપ, ...)
ને સમબુદ્ધિ ધારી બને જે ઈન્દ્રિયસ્વામી, સૌનું હિત કરનાર તે પણ અંતે જાય મને પામી. .. ..
(સમબુદ્ધિ ધારી બને જે ઈન્દ્રિયસ્વામી, સૌનું હિત કરનાર તે જાય મને પામી. .. ..)
નિરાકાર બ્રહ્મ ભજ્યે ક્લેશ ઘણો થાયે, દેહવાન અવ્યક્તમાં દુઃખ થકી જાયે. .. ૫..
બધાં કર્મ અર્પી મને મત્પર જે જન થાય, અનન્ય ભાવે જે ભજે ધરતાં ધ્યાન સદાય; .. ..
મૃત્યુલોકથી તેમનો કરવામાં ઉદ્ધાર, વિલંબ ના હું કદી કરું જેને મન હું સાર. .. ..
મારામાં મન રાખ ને બુદ્ધિ મુજમાં ધાર, પ્રાપ્ત કરીશ મને પછી, શંકા કર ન લગાર. .. ..
મારામાં જો ચિત્તને સ્થિર કરી ન શકાય, અભ્યાસતણા યોગથી કર તો યત્ન સદાય. .. ..
અભ્યાસ થકી જો મને પ્રાપ્ત કરી ન શકે, મારે માટે કર્મ તો કર તે યોગ્ય થશે. .. ..
(અભ્યાસ થકી જો મને પ્રાપ્ત કરી ન શકે, મારે માટે કર્મ તો કર તે યોગ્ય હશે. .. ..)
મુજ માટે કર્મો કરી સિદ્ધિ મેળવશે, મારે માટે કર્મ કર તો તે યોગ્ય થશે. .. ૧૦..
જો તે ના જ કરી શકે, શરણ લ[ઈ] મારું, સર્વ કર્મફળ ત્યાગ તું, તો ય થશે સારું. .. ..
જ્ઞાન શ્રેષ્ઠ અભ્યાસથી મંગલકારક છે, ધ્યાન વધે છે જ્ઞાનથી એમ કહેલું છે. .. ..
ધ્યાન થકી છે કર્મના ફ્લનો ત્યાગ મહાન, શાંતિ મળે છે ત્યાગથી એમ સદાયે જાણ. .. ..
સર્વ જીવ પર મિત્રતા, દયા પ્રેમ જેને, મમતા મદ ને વેરને દૂર કર્યા જેણે. .. ..
સમાન સુખ ને દુઃખમાં, ક્ષમાશીલ છે જે, સંતોષી ને સંયમી યોગી તેમ જ જે. .. ..
મન બુદ્ધિ અર્પણ કરી મને ભજે છે જે, દૃઢ નિશ્ચયથી, તે મને ભક્ત ખરે પ્રિય છે. .. ..
(મન બુદ્ધિ અર્પણ કરી મને ભજે છે જે, દૃઢ નિશ્ચયથી, છે મને ભક્ત ખરે પ્રિય તે. .. ..)
દુભવે કો[ઈ]ને નહીં, કો[ઈ]થી ન દુભાય, હર્ષ શોક ભયને તજ્યાં; પ્રિય તે ભક્ત ગણાય. .. ૧૫..
વ્યથા તેમ તૃષ્ણા નથી, દક્ષ શુદ્ધ છે જે, ઉદાસીન સંસારથી, પ્રિય છે મુજને તે. .. ..
હર્ષ શોક આશા અને વેર કરે ના જે, મોહે ના શુભ અશુભથી, પ્રિય છે મુજને તે. .. ..
માન વળી અપમાન હો, શત્રુ મિત્ર કે હોય, કરે ખૂબ ગુણગાન કે નિંદા છોને કોય. .. ..
તુષ્ટ રહે પ્રારબ્ધથી, સુખદુઃખે ન ડગે, સંગ તજે, સમતા ધરે, ના બંધાય જગે. .. ..
ઉપાધિ ના જેને વળી ઘરમાં ના મમતા, સ્થિરબુદ્ધિ જે ભક્ત તે ખૂબ મને ગમતા. .. ..
ધર્મતણું અમૃત આ શ્રદ્ધાપૂર્વક જે, પી[એ] ભક્તજનો મને ખૂબ ગમે છે તે. .. ..
મારું શરણ લ[ઈ] સદા ભક્ત ભજે છે જે, ધર્મસારને સમજતાં, પ્રિય એ મુજને તે. .. ૨૦..

અધ્યાય ૧૩ : ક્ષેત્રક્ષેત્રજ્ઞવિભાગયોગ
શ્રી ભગવાન કહે છે :
આ શરીર અર્જુન હે, ક્ષેત્ર એમ કહેવાય, જે જાણી લે તેહને તે ક્ષેત્રજ્ઞ ગણાય. .. ..
સર્વ સરીરોમાં મને ક્ષેત્રજ્ઞ ખરે જાણ, જ્ઞાન ક્ષેત્રક્ષેત્રજ્ઞનું જ્ઞાન સત્ય તે માન. .. ..
ક્ષેત્ર તેમ ક્ષેત્રજ્ઞ શું, પ્રભાવ તેનો શું, વિકાર તેના, તે બધું કહું ટૂંકમાં હું. .. ..
વિવિધ છંદમાં આ કહ્યું જ્ઞાન કૈંક ઋષિ[એ], બ્રહ્મસૂત્રનાં પદમહીં તેને ગાયું છે. .. ..
મહાભૂત બુદ્ધિ વળી અવ્યક્ત અહંકાર, દશ ઈન્દ્રિયો મન અને પાંચ વિષય વિસ્તાર. .. ..
ઈચ્છા સુખ ને દુઃખ ને દ્વેષ ચેતના તેમ, ધૃતિ સંઘાત કહેલ છે ક્ષેત્ર વિકારી એમ. .. ૫-૬..

માની ના બનવું વળી દંભ દર્પ તજવાં, દયા રાખવી, જીવને કોદી ના હણવાં. .. ..
બુરું કરે કો[ઈ] કદી તોય ક્ષમા કરવી, સરલ હૃદય ને પ્રેમથી વાત સદા કરવી. .. ..

પૂજ્ય ગુરુને માનવા, સ્વચ્છ સદા રેવું, ચંચળતાને છોડવી, મન જીતી લેવું. .. ..
ઈન્દ્રિયોના સ્વાદમાં સુખ ના કદી જોવું, કામ ક્રોધ અભિમાનને મૂકી મન ધોવું. .. ..
જન્મ થાય ને મરણ ને રોગ વળી થાયે, ઘડપણ આવે એમ આ જીવન તો જાયે. .. ..
(જન્મ થાય છે મરણ ને રોગ વળી થાયે, ઘડપણ આવે એમ આ જીવન તો જાયે. .. ..)

એમ દુઃખ દોષો બધા જીવનના જોવા, વૈરાગ્ય તણા લેપથી વિકાર સૌ ધોવા. .. ..
સ્ત્રી ઘર સંતાને નહીં મમતા રતિ કરવી, સરા નરસા સમયમાં ધીરજને ધરવી. .. ..
અનન્ય ભાવ કરી સદા મુજ ભક્તિ કરવી, જનસમૂહની પ્રીત ના સ્વપ્ને પણ કરવી. .. ૧૦..

શાંત સ્થળે રેવું, વળી કરવો ત્યાં અભ્યાસ, જ્ઞાન મેળવી પામવા ઈશ્વરને તો ખાસ. .. ..

(શાંત સ્થળે રેવું, વળી કરવો ત્યાં અભ્યાસ, જ્ઞાન મેળવી પામવા ઈશ્વરને અભ્યાસ. .. ..)
જીવનનું ધન માનતાં મેળવવો મુજને, આ સૌ જ્ઞાન-તણાં કહ્યાં લક્ષણ મેં તુજને. .. ..
તે જ જાણવા જોગ છે જેથી અમર થવાય, અનાદી તે પરબ્રહ્મને સત્યાસત્ય ગણાય. .. ..
(તે જ જાણવા જોગ છે જેથી અમર થવાય, અનાદી તે પરબ્રહ્મના સત્યાસત્ય ગણાય. .. ..)
તે ઈશ્વરને જાણજે, જે વ્યાપક સઘળે, બધે હાથ પગ આંખ છે, શિર જેનાં સઘળે. .. ..
ગુણપ્રકાશક તેમ છે ઈન્દ્રિયથી પર તે, ધારણકર્તા સર્વના અનાસક્ત પણ છે. .. ..
(ગુણપ્રકાશક તેમ છે ઈન્દ્રિયથી પર તે, ધારણ કરતા સર્વના અનાસક્ત પણ છે. .. ..)
ચરાચર બધા જીવની બહાર અંદર છે, સુક્ષ્મ ખૂબ છે, એટલે અગમ્ય તે પ્રભુ છે. .. ..
દૂર રહ્યા તે તોય છે હૃદયે ખૂબ જ પાસ, સૌને સરજી પાળતા, કરતા સૌનો નાશ. .. ૧૫..
સમગ્ર જીવોમાં રહ્યા વિભક્ત જેવા તે, પોષક સૌના જ્ઞેય ને નાશક સર્જક છે. .. ..
પ્રકાશનાય પ્રકાશ તે, અંધકારથી દૂર, હૃદયમાં રહ્યા સર્વના, જ્ઞાન પ્રેમના પૂર. .. ..
જ્ઞાન, જ્ઞેય ને ક્ષેત્રને કહ્યું ટુંકમાં મેં, ભક્ત ભાવ મુજ મેળવે જ્ઞાન મેળવી તે. .. ..
પ્રકૃતિ પુરુષ અનાદિ છે એમ ખરે તું જાણ, વિકાર ને ગુણ ઉપજ્યા પ્રકૃતિમાંથી માન. .. ..
કારણ તેમ જ કાર્યને છે પ્રકૃતિ કરનાર, પુરુષ સુખ દુઃખના ભોગો ભોગવનાર. .. ૨૦..
પ્રકૃતિના ગુણનો પુરુષ જો થાયે ભોગ, તેથી તેને થાય છે જન્મમરણનો રોગ. .. ..
(પ્રકૃતિના ગુણનો કરે પુરુષ સદાયે ભોગ, તેથી તેને થાય છે જન્મમરણનો રોગ. .. ..)
સાક્ષી પાલક સર્વના મહેશ્વર કહ્યા તે, પરમાત્મા ઉત્તમ વળી આ શરીરમાં છે. .. ..
પરમ પુરુષ તે તો સદા દેહે વાસ કરે, દૃષ્ટા મંતારૂપ તે સૌમાં વાસ કરે. .. ..
પુરુષ તેમ ગુણ સાથ જે પ્રકૃતિને જાણે, કો[ઈ] સ્થિતિમાં તે નહીં ફરી જન્મ પામે. .. ..
કો[ઈ] પ્રભુને ધ્યાનમાં હૃદયે દેખે છે, કો[ઈ] જ્ઞાનથકી કરી કર્મે પેખે છે. .. ..
બીજા પાસે સાંભળી પ્રભુને ભજતા જે, તરી જાય છે મોતને સુણનારાયે તે. .. ૨૫..
જડ ને ચેતન જન્મતું જે કૈં પણ દેખાય, તે પ્રકૃતિ ને પુરુષના સમાગમ થકી થાય. .. ..
સમાનરૂપે સર્વમાં વસી રહ્યા પ્રભુ તે, તેને જે જોતા સદા જોતા સાચું તે. .. ..
વિનાશી બધી વસ્તુમાં અવિનાશી પ્રભુ તે, તેને જે જોતા સદા જોતા સાચું તે. .. ૨૭..
આત્મા જેવા અન્યને તે ન કદી મારે, વિનાશી જગે જે સદા પ્રભુને ભાળે. .. ..
પ્રકૃતિ કર્મ કરે બધાં, આત્મા કૈં ન કરે, એમ જાણતા જાણતા સાચું, તે જ તરે. .. ..
ભિન્ન જીવ પ્રભુમાં રહ્યા તે પ્રભુથી થાયે, સમજે એવું તેમને પ્રભુ પ્રાપ્તિ થાયે. .. ૩૦..
પરમાત્મા અવિનાશી ને અનાદિ નિર્ગુણ આ, કૈં ન કરે દેહે રહી કે લેપાયે ના. .. ..
વ્યાપક તોયે સૂક્ષ્મ, ના લિપ્ત થાય આકાશ, આત્મા તેમ જ અંગમાં ના લેપાયે ખાસ. .. ..
સૂર્ય જેમ એક જ છતાં બધે પ્રકાશ કરે, આત્મા તેમ જ દેહમાં બધે પ્રકાશ ધરે. .. ..

ક્ષેત્ર તેમ ક્ષેત્રજ્ઞ ને જીવ પ્રકૃતિ જ્ઞાન, મોક્ષ વળી જે જાણતા, તે થતા કલ્યાણ. .. ૩૪..
(ક્ષેત્ર તેમ ક્ષેત્રજ્ઞ ને જીવ પ્રકૃતિ જ્ઞાન, મોક્ષ વળી જે જાણતા, તે કરતા કલ્યાણ. .. ૩૪..)

અધ્યાય ૧૪ : ગુણત્રયવિભાગ યોગ
શ્રી ભગવાન કહે છે :
ફરીથી કહું છું તને જ્ઞાન તણું યે જ્ઞાન, જેને જાણી મુનિવરો પામ્યા છે કલ્યાણ. .. ..
પામીને આ જ્ઞાનને જે મુજને મળતાં, તે કલ્પે ના જન્મતા, પ્રલયે ના મરતા. .. ..
પ્રકૃતિ મારી યોનિ છે, તેમાં પ્રાણ ધરું, તેથી વિશ્વ વિરાટ આ જન્મે છે સઘળું. .. ..
ભિન્ન યોનિમાં જીવ જે જગમાં જન્મ ધરે, પિતા તેમનો ગણ મને, પ્રકૃતિ માત ખરે. .. ..
સત્વ રજ અને તમ ત્રણે પ્રકૃતિના ગુણ છે, શરીરમાં લપટાવતા માણસને ગુણ તે. .. ૫..
સત્વગુણ ખરે શુદ્ધ છે, રૂપ તેજનું છે, સુખની તેમજ જ્ઞાનની સાથે બાંધે છે. .. ..
રજોગુણ ઉઠે રાગથી, તૃષ્ણાથી તે થાય, કર્મમહીં માનવ સદા તેનાથી બંધાય. .. ..
અજ્ઞાન થકી ઊપજે વળી તમો-ગુણ તો, પ્રમાદ આળસ ઊંઘથી બાંધે છે તે તો. .. ..
સુખ આપે છે સત્વ ગુણ, રજ કર્મે દોરે, તમ તો જ્ઞાન હરે, ભરે આળસને જોરે. .. ..
રજ ને તમ ને ઢાંકતા વધે સત્વગુણ આ, રજોગુણ વધે ને કદી વધે તમોગુણ આ. .. ૧૦..
રોમરોમમાં અંગમાં પ્રકાશજ્ઞાન છવાય, સત્વગુણ વધ્યો તો ખરે, જોતાં એમ ગણાય. .. ..
લોભ પ્રવૃત્તિ થાય ને તૃષ્ણા વધતી જાય, રજોગુણ વધ્યે કાબુ ના ઈન્દ્રિયોનો થાય. .. ..
વિવેક તુટે, મોહ ને પ્રમાદ આળસ થાય, તમોગુણ વધે તે સમે લક્ષણ આમ જણાય. .. ..
સત્વગુણ મહીં મોત જો કો[ઈ] જનજું થાય, તો તે ઉત્તમ લોકમાં શુદ્ધ લોકમાં જાય. .. ..
રજોગુણ મહીં જો મરે, કર્મીજનમાં જાય, મૂઢયોનિમાં જાય જો મોત તમ મહીં થાય. .. ૧૫..
સત્કર્મ તણું સાત્વિક તેમજ નિર્મલ ફલ સાચે જ મળે;
રજનું ફલ છે દુઃખ, તેમ તમનું ફલ છે અજ્ઞાન ખરે. .. ..
સત્વગુણ થકી જ્ઞાન ને લોભ રજ થકી થાય, મોહ તેમ અજ્ઞાન ને પ્રમાદ તમથી થાય. .. ..
સત્વિક ગતિ ઉત્તમ લભે, રાજસ મધ્યમને, તમોગુણી લોકો લભે સદા અધમ ગતીને. .. ..
કર્મતણો કર્તા નથી ગુણો વિના કો[ઈ], આત્મા ગુણથી પર સદા, સમજે એ કો[ઈ], ...
ત્યારે તે મુજ ભાવને પ્રાપ્ત થ[ઈ] જાયે, નિર્વિકાર બનતાં મને પ્રાપ્ત થ[ઈ] જાયે. .. ..
આ ત્રણ ગુણને જીતીને જે તેથી પર થાય, જન્મજરાથી તે છૂટી અમૃતરસમાં ન્હાય. .. ૨૦..
(આ ત્રણ ગુણને જીતતાં જે તેથી પર થાય, જન્મજરાથી તે છૂટી અમૃતરસમાં ન્હાય. .. ૨૦..)
અર્જુન કહે છે :
આ ત્રણ ગુણને જીતતાં જે તેથી પર થાય, કેવા લક્ષણથી કહો તેની ઓળખ થાય. .. ..
(આ ત્રણ ગુણને જીતતાં જે તેથી પર થાય, કેવા લક્ષણથી કહો તેની ઓળખ થાય. .. ..)
શ્રી ભગવાન કહે છે :
મોહથી ચળે તે નહીં, કર્મે ના લેપાય, દ્વેષ કરે ના કર્મ કે શાંતિને ના ચ્[હા]ય. .. ..
ઉદાસીન જેવો રહે, ગુણથી ચલિત ન થાય, ગુણો વર્તતા ગુણમહીં સમજી ચલિત ન થાય. .. ..
સુખ ને દુઃખમહીં રહે શાંત ચિત્ત જેનું, માટી સોનું પત્થરે સરખું મન તેનું. .. ..
કો[ઈ] નીંદે કે કરે કોઈ ભલે વખાણ, માન કરે, કોઈ કરે છો ને કે અપમાન. .. ..
બધી દશામાં તે રહે શાંત પ્રસન્ન સમાન, સરખા શત્રુ મિત્ર છે, ગુણાતીત તે જાણ. .. ૨૫..
ખૂબ પ્રેમભક્તિ કરે મારે માટે જે, ગુણને જીતી પ્રભુસમો બની જાય છે તે. .. ..
અમર વિનશ્વર બ્રહ્મની પ્રતિષ્ઠા મને જાણ, સુખ ને શાશ્વત ધર્મનો આધાર મને માન. .. ૨૩..

અધ્યાય ૧૫ : પુરુષોત્તમયોગ
શ્રી ભગવાન કહે છે :
અવિનાશી આ જગતને કહ્યો પીપળો છે, તેનો જાણે સાર જે જ્ઞાની સાચો તે. .. ..
ગુણોથી વધી, વિષયના મૃદુ પત્રોવાળી, શાખા તેની ઉપર ને નીચે છે સારી... ..

મનુષ્યલોકમાં કર્મથી બાંધનાર છે તે, નીચે શાખા, ઉપર છે મૂળ વૃક્ષનું એ. .. ..
સ્વરૂપ તેનું સ્[હિ]જમાં સમજી ના જ શકાય, આદિ અંત સંસારનાં સમજી ના જ શકાય. .. ..
લોકો પાછા આવતા કદી જ્યાંથી ના, તે ઉત્તમપદ પામવું જન્મ ધરીને આઅ. .. ..
(જ્યાંથી પાછા આવતા જ્ઞાની લોકો ના, તે ઉત્તમપદ પામવું જન્મ ધરીને આઅ. .. ..)
જેનાથી આ જગતની પ્રવૃત્તિ ચાલે, તે પરમાત્મા પામવા જગને જે પાળે; .. ..
દૃઢ આ દ્રુમ સંસારનું એમ વિચારી જે, અનાસક્તિના શસ્ત્રથી છેદે બુધજન તે. .. ..
માન મોહ આસક્તિના દોષ નથી જેને, આત્માગ્યાનમાં મગ્ન છે, કામ નથી જેને;
સુખ ને દુઃખ છે સમ બધાં દ્વંદ્વથકી પર છે, તેવા જ્ઞાની પામતા અવિનશી પદને. .. ૫..
(સુખ ને દુઃખસમાં બધાં દ્વંદ્વથકી પર છે, તેવા જ્ઞાની પામતા અવિનશી પદને. .. ૫..)
અગ્નિ સૂરજ ચંદ્ર ના જેને તેજ કરે, જન્મમરણથી મુક્ત તે મારું ધામ ખરે. .. ..
(અગ્નિ સૂરજ ચંદ્ર ના જેને તેજ ધરે, જન્મમરણથી મુક્ત તે મારું ધામ ખરે. .. ..)
જીવ અંશ મારો થઈ શરીરમાં વસતો, ઈન્દ્રિયો ને મનતણું આકર્ષણ કરતો. .. ..
સુવાસ કોઈ ફૂલની પવન લઈને જાય, તેમ જીવ આ અંગથી મૃત્યુ સમયે જાય. .. ..

આંખ કાન ને નાક ને જીભ ત્વચા મનને, સાધન કરતાં ભોગવે જીવ વિષય રસને. .. ..
જીવ દેહથી જાય છે, દેહે ભોગ કરે, મૂઢ જુ[એ] એન નહીં, દર્શન સંત કરે. .. ૧૦..
યોગી યત્ન કરી જુએ અંતરમાં તેને, યત્ન કર્યે પણ ના જુએ ચંચળજન એને. .. ..
અગ્નિ સૂરજ ચંદ્રમાં જે કૈં તેજ જણાય, તેજ તે બધું મેં ધર્યું, મારું એમ ગણાય. .. ..
ધારું છું હું જગતને પૃથ્વી ના રૂપમાં, પોષું છું ને ઔષધિ ઢળી ચંદ્રરસમાં. .. ..
જઠરાગ્નિ બનતાં રહ્યો શરીરમાંયે હું, ચાર જાતના અન્નને હું જ પચાવું છું. .. ..
સૌના હૈયે છું રહ્યો જીવનપ્રાણ થઈ, જ્ઞાન, જ્ઞાનનું મૂળ છું, સાચી વાત કહી. .. ..
સંશયનાશક જ્ઞાન ને સ્મૃતિનો દાતા હું, વેદાંત ને વેદનો જાણનાર પણ છું. .. ૧૫..
આત્મા તો અવિનાશ છે, છે શરીરનો નાશ, ક્ષર ને અક્ષર વસ્તુનો એમ વિશ્વમાં વાસ. .. ..
પરમાત્મા બીજા વળી એથી ઉત્તમ છે, જે વ્યાપક જગમાં થયા, ઈશ્વર સાચે તે. .. ..
ક્ષર અક્ષરથી શ્રેષ્ઠ હું, એથી અર્જુન હે, કહે વેદ ને જગતમાં પુરુશોત્તમ મુજએ. .. ..
મએ જ પુરુષોત્તમરૂપે જાણે જ્ઞાની જે, ભજે સર્વભાવેએ મને સર્વજ્ઞ ખરે તે. .. ..
ખૂબ ગૂઢમાં ગૂઢ આ શાસ્ત્ર કહ્યું છે મેં, ધન્ય તેમ જ્ઞાની બને આને જણે તે... ૨૦..

અધ્યાય ૧૬ : દૈવાસુરસંપદવિભાગયોગ

દરવું કોઈથી નહીં, થવું સદા શુરવીર, ખેલ કરી, કસરત કરી, કરવું સરસ શરીર. .. ..
પ્રભુના બાળક છે બધા એમ સદા સમજી, પ્રભુને જોવા સર્વમાં, ભેદ બધાય તજી. .. ..
સાપ, સિંહ ને ડાકુથી ડરવું ના કદિકાળ, રક્ષક છે પ્રભુ સર્વના, ડરવું ના કદિકાળ. .. ..
ચોરી તેમજ જૂઠ ને નિંદાથી ડરવું, બાકી કાયરતા તજી સંસારે ફરવું. .. ..
ધર્મનીતિથી ચાલવું પ્રભુથી કરવી પ્રીત, ડરવું ઈશ્વર એકથી, થઈ જાય તો જીત. .. ..
વસ્ત્ર જેમ ધોવાય છે ધોવું મન તેવું, દુર્ગુણ તેમજ દ્વેષને સ્થાન જ ના દેવું. .. ..
જ્ઞાન પામવું તે બધું, ધરવું ખૂબજ ધ્યાન, ઉતારવું જીવનમહીં ઉત્તમ એવું જ્ઞાન. .. ..
મન હંમેશાં મારવું, બનતું કરવું દાન, અનાથ દુઃખી દીનને અન્નવસ્ત્રનું દાન. .. ..
ધનથી બીજી શક્તિથી કરવાં સૌના કામ, થવું કદી સ્વાર્થી નહીં ભજવા આતમરામ. .. ..
મન વાણી ને દેહનો સંયમ પણ કરવો, પણ અભિમાન ન રાખવું, નમ્ર ભાવ ધરવો. .. ..
હિંસા કરવી ના કદી, સત્ય વળી વદવું, ઝેર ક્રોધને જાણવું, વેર વળી તજવું. .. ..
શાંત ચિત્તથી બોલવું, વસવું આ જગમાં, દયા દીન પર લાવવી, +મધુર થવું દૃગમાં. .. ..
ખોટાં કામોમાં સદા લજ્જાને ધરવી, લોલુપતા ના રાખવી, ચંચળતા હરવી. .. ..
તેજસ્વી બનવું, વળી ક્ષમા સદા કરવી, દ્રોહ ન કરવો ને સદા ધીરજનેએ ધરવી. .. ..

અહંકાર ના રાખવો, કરવું શુદ્ધ શરીર, દૈવી ગુણવાળા તણા ગુણ આ, અર્જુન વીર! .. ..
દંભ દર્પ અભિમાન ને જેઓ કરતા ક્રોધ, કઠોર ને જે અજ્ઞ છે, ન કરે પ્રભુની શોધ. .. ..
દુર્ગુણવાળા તે કહ્યા રાક્ષસ જેવા લોક, સુખ ના પમે તે કદી કરે સદાયે શોક. .. ..
તેથી દુર્ગુણ છોડવા ને ગુણિયલ બનવું, દૈવી ગુણવાળાઅ બની જીવનને તરવું. .. ..
સદ્ ગુણથી શાંતિ મળે, ટળી જાયછે દુઃખ, દુર્ગુણથી તો ના કદી શમે શાંતિની ભૂખ. .. ..
સદ્ ગુણથી તું છે ભર્યો, અર્જુન, ના કર શોક, સુખી થશે સાચે હવે, ક્લેશ કરીશ ન ફોક. .. ૫..
દૈવી તેમજ આસુરી વૃત્તિ તો બે છે, દૈવી વિસ્તારે કહી આસુરી સુણ હવે. .. ..
શું કરવું, શું છોડવું, તેને ના જાણે, સત્ય શૌચ આચાર ના પાળે કદી કાળે. .. ..
અસત્ય ને આધારથી રહિત જગત છે આ, પરસ્પર થયું ભોગમય, પ્રભુ તેમાં છે ના. .. ..
આવા ક્ષુદ્ર વિચારથી ખોટાં કર્મ કરે, મંદબુદ્ધિના લોક આ જગનોઓ નાશ કરે. .. ..
તૃષ્ણા તેમજ દંભ ને માનમદે ભરિયા, મોહ થકી ઘેરાયેલા માનવ તે મરિયા. .. ..
ખોટી વાતોને સદા પકડી તે રાખે, અશુદ્ધ વ્રતને આચરે, અસત્યને ભાખે. .. ૧૦..
અપાર ચિંતા પ્રયલના કાળ લગી કરતા, ભોગ ભોગવો જગતમાં એ શિક્ષા ધરતા. .. ..
અધર્મથી ધન મેળવે કરે ભોગ ને શોક, આશા તૃષ્ણાથી ભર્યા, કામી ક્રોધી લોક. .. ..
દ્રવ્ય આટલું મેળવ્યું, હજીય મેળવવું, આ ઈચ્છા પૂરી થઈ, હજી કામ કરવું. .. ..
(દ્રવ્ય આટલું મેળવ્યું, હજીય મેળવું, આ ઈચ્છા પૂરી થઈ, હજી કામ કરવું. .. ..)
આ શત્રુને મેં હણ્યો, બીજાને હણવો, ઈશ્વર, ભોગી, સિદ્ધ હું, બલી, સુખી વરવો. .. ..
મારા જેવો કોણ છે, ધની માન્ય છું હું, કરું યજ્ઞ ને દાન ને ભોગ ભોગવું હું. .. ..
એવા દુષ્ટ વિચારથી મોહે ડૂબ્યા જે, ભ્રમિત ચિત્તના માનવી પડે નરકમાં તે. .. ..
ભોગવિલાસે રત વળી માનમદે ભરિયા, મમતા, મોટાઈ અને મોહમહીં મરિયા. .. ..
વિવિધ જાતના યજ્ઞ ને અનુષ્ઠાન કર્તા, દંભ તેમ પાખંડથી વિધિને ના કરતા. .. ..
અહંકાર, બળ, દર્પ ને કામક્રોધવાળા, દ્વેષ કરે મારો સદા નિંદક તે મારા. .. ..
અધમ ક્રૂર તે દુષ્ટને દુઃખી સદા રાખું, ઘોર આસુરી યોનિમાં તે સૌને નાખું. .. ..
લભી આસુરી યોનિને અનેક જન્મે તે, મને મેળવેન કદી, લભે અધમ ગતિને. .. ૨૦..
કામ, ક્રોધ, ને લોભ છે દ્વાર નરકનાં ત્રણ, નાશ કરી દે આત્મનો, તજી દે લઈ પણ. .. ..
અંધારા એ દ્વારથી મુક્ત થાય જે જન, તે જ કરે કલ્યાણ ને પામે છે ગતિ ધન્ય. .. ..
શાસ્ત્રવિધિને છોડીને મનસ્વીપણે જે, કર્મ કરે, તે ના લભે સિદ્ધિ મુક્તિ સુખ કે. .. ..
(શાસ્ત્રોની વિધિ છોડતાં મનસ્વીપણે જે, કર્મ કરે, તે ના લભે સિદ્ધિ મુક્તિ સુખ કે. .. ..)
કર્મમહીં તો શાસ્ત્રને પ્રમાણ તું ગણજે, શાસ્ત્રાજ્ઞા માની સદા કર્મ બધાં કરજે. .. ૨૪..

અધ્યાય ૧૭ : શ્રદ્ધાત્રયવિભાગયોગ

અર્જુન કહે છે :

શાસ્ત્રોની વિધિને મુકી શ્રદ્ધાથી જ ભજે, સાત્વિક, વૃત્તિ તેમની, રાજસ તામસ કે .. ..

શ્રી ભગવાન કહે છે :

સૌની શ્રદ્ધા સહજ તે ત્રણ પ્રકારની હોય, સાત્વિક, રાજસ, તામસી; સુણ તે કેવી હોય. .. ..
હૈયું જેવું હોય છે તેવી શ્રદ્ધા હોય, શ્રદ્ધામય છે માનવી, શ્રદ્ધા જેવી હોય. .. ..
સાત્વિક પૂજે દેવને, રાજસ યક્ષ ભજે, તમોગુણીજન પ્રેતને પ્રાણી અન્ય ભજે. .. ..
શાસ્ત્રોથી ઉલટી કરે ઘોર તપસ્યા જે, દંભી અભિમાની અને કામી ક્રોધી જે. .. ..
આત્મારૂપ રહ્યા મને તે પીડા કરતા, નિશ્ચય તેનો રાક્ષસી, ફોગટ શ્રમ કરતા. .. ૫-૬..
ત્રણ પ્રકારનો સર્વનો ખોરાક કહ્યો છે, યજ્ઞ, તપ અને દાનનો ભેદ બતાવ્યો છે. .. ..
આયુ વધે, આરોગ્ય હો, બલ વધે વળી તેમ, જેથી સુખ લાગે, બને અંતર ટાઢું હેમ; .. ..
રસવાળું ને મધુર તે સાત્વિક અન્ન કહ્યું, વિદ્વાનોએ તેહને ઉત્તમ અન્ન ગણ્યું. .. ..
કડવું તીખું હોય જે ખાટું ને ખારું, સૂકું ઊનું ખૂબ તે અન્ન નહીં સારું. .. ..
દુઃખ શોક ને રોગ તે અન્ન સદાય કરે; રાજસ તેને છે કહ્યું, તે સુખશાંતિ હરે. .. ..

ખાધેલું રસહીન ને ટાઢું ખૂબ થયું, તેમજ વાસી અન્ન તે તામસ અન્ન કહ્યું. .. ..
એઠું તેમ અપવિત્ર ને દુર્ગંધીવાળું, તામસ જનને તે ગમે, અન્ન નહીં સારું. .. ..
ફલ ઈચ્છાને મૂકીને વિધિપૂર્વક જે થાય, કરવા ખાતર યજ્ઞ તે, સાત્વિક યજ્ઞ ગણાય. .. ..
(ફલની ઈચ્છાને મૂકી વિધિપૂર્વક જે થાય, કરવા ખાતર યજ્ઞ તે, સાત્વિક યજ્ઞ ગણાય. .. ..)
ફલની ઈચ્છા રાખતાં, દંભ પોષવા થાય, યશને માટે યજ્ઞ તે રાજસ યજ્ઞ ગણાય. .. ..
દક્ષિણા ને મંત્ર ને શ્રદ્ધા જેમાં ના, તામસ યજ્ઞ ગણાય તે વિધિયે જેમાં ના. .. ..
જ્ઞાની બ્રાહ્મણ દેવ ને ગુરુ પૂજા કરવી, પવિત્રતા ને સરલતા અંતરમાં ધરવી. .. ..
બ્રહ્મચર્યને પાળવું, હિંસા ના કરવી, શરીરનું તપ તે કહ્યું, નિર્બલતા હરવી. .. ..
સત્ય મધુર બોલવું, જેથી મંગલ થાય, જ્ઞાનપાઠ કરવો વળી, તે વાણીતપ થાય. .. ..
(સત્ય ને મધુર બોલવું, જેથી મંગલ થાય, જ્ઞાનપાઠ કરવો વળી, તે વાણીતપ થાય. .. ..)
પ્રસન્ન મનને રાખવું, ચિંતા ના કરવી, વિકાર મનના ટાળવાઅ, ચંચળતા હરવી. .. ..
શાંતિ રાખવી, જાતનો સંયમ પણ કરવો, મૌન રાખવું, હૃદયમાં શુદ્ધ ભાવ ભરવો. .. ..
વિચાર ઉત્તમ રાખવા, ભેદ દૂર કરવો, મનનું આ તપ છે કહ્યું, ભય સૌનો હરવો. .. ..
ફલ ઈચ્છાને મૂકીને, શ્રદ્ધા રાખી થાય, સાત્વિક તપ તો આ ત્રણે ઉત્તમ એમ ગણાય. .. ..
(ફલની ઈચ્છાને મૂકી, શ્રદ્ધા રાખી થાય, સાત્વિક તપ તો આ ત્રણે ઉત્તમ એમ ગણાય. .. ..)
માન બડાઈ કાજ જે બતાવવા જ કરાય, પૂજાવા ખાતર વળી, તે રાજસ તપ થાય. .. ..
અજ્ઞાન અને હઠ થકી સંકટ સહી કરાય, તામસ તપ તે, જે અન્યનો નાશ કરવા થાય. .. ..
(અજ્ઞાન અને હઠ થકી સંકટ સહી શકાય, તામસ તપ તે, અન્યનો નાશ કરવા કરાય. .. ..)

દેવા ખાતર દાન જે કોઈને દેવાય, સમય પાત્ર જોઈ સદા, તે સાત્વિક કેવાય. .. ૨૦..
ફળ મેળવવા દાન જે બદલામાં દેવાય, ઉપકાર ગણી દાન જે, તે રાજસ કહેવાય. .. ..
પાત્ર સમય સંજોગને જોયા વિના કરાય, અયોગ્ય ને જાહેર તે તામસ દાન ગણાય. .. ..
ૐ અને તત્ સત્ કહ્યાં ઈશ્વરનાં ત્રણ નામ, એથી ૐ કહી સદા કરાય મંગલ કામ. .. ..
વેદ યજ્ઞા બ્રાહ્મણ થયા તેમાંથી સઘળા, યજ્ઞ દાન થાયે લઈ નામ તે સઘળાં. .. ..
તત્ શબ્દ કહીને વળી તજી દઈ તૃષ્ણા, મુમુક્ષુજનો દાન ને તપ ઉત્તમ કરતા. .. ૨૫..
સાધુ તેમ સદ્ભાવમાં પ્રયોગ સત્ નો થાય, ઉત્તમ કર્મોમાં સદા પ્રયોગ સત્ નો થાય. .. ..
યજ્ઞ દાન ને તપમહીં સ્થિતિ તે સત્ કહેવાય, તે માટેના કર્મને સત્ એમ જ કહેવાય. .. ..
શ્રદ્ધા વિના કરાય જે કર્મ યજ્ઞ તપ દાન, મંગલ તે ન કરી શકે, અસત્ય તેને માન. .. ૨૮..

અધ્યાય ૧૮ : મોક્ષસન્યાસયોગ

અર્જુન કહે છે :

તત્વ કહો સન્યાસ ને ત્યાગ તણું મુજને, કોને ત્યાગ કહો વળી, સન્યાસ કહો કોને. .. ..
(તત્વ કહો સન્યાસ ને ત્યાગ તણું મુજને, કોને ત્યાગ કહો વળી, સન્યાસ કહો તે. .. ..)

શ્રી ભગવાન કહે છે :

કર્મોના જે ત્યાગ છે તે સન્યાસ ગણાય, કર્મતણા ફલ ત્યાગવાં તેને ત્યાગ કહેવાય. .. ..

કોઈ કે છે કર્મ છે ખરાબ તો ત્યાગો, કોઈ કે તપ જ્ઞ ને દાન ના જ ત્યાગો. .. ..
તે સંબંધી સાંભળી મારો મત તું લે, ત્યાગ કહ્યો ત્રણ જાતનો, સુણી હવે તું લે. .. ..

યજ્ઞ દાન તપ કર્મ તો કોદી તજવાં ના, યજ્ઞ દાન તપથી બને પવિત્ર માનવ હા! .. ૫..
અહંકાર તૃષ્ણા તજી આ કર્મો કરવાં, મત મારો મેં છે કહ્યો, શ્રેષ્ઠ કર્મ કરવાં. .. ..

નક્કી કર્મોનો નહીં ત્યાગ ઘટે કરવો, ત્યાગ કરે કો મોહથી તો તામસ તે ગણવો. .. ..
દુઃખરૂપ સૌ કર્મ છે, દે શરીરને ક્લેશ, એમ કરેલો ત્યાગ તે ફલ ના આપે લેશ. .. ..
(દુઃખરૂપ સૌ કર્મ છે, દે શરીરને ક્લેશ, એમ ગણીને થાય તે ફલ ના આપે લેશ. .. ..)
રાજસ તે તો ત્યાગ છે, જે ચિંતા ભયથી થાય, કોઈ સંકટ આવતાં, પડતાં દુઃખ કરાય. .. ..

(રાજસ તે તો ત્યાગ છે, ચિંતા ભયથી થાય, કોઈ સંકટ આવતાં, પડતાં દુઃખ કરાય. .. ..)
તૃષ્ણા મદ ત્યાગી કરે શ્રેષ્ઠ કર્મને જે, તે પ્રકારના ત્યાગને સાત્વિક કે છે. .. ..
સાત્વિક ત્યાગી પ્રજ્ઞ ને સંશયરહિત સદાય, ખરાબને નીંદે નહીં, સારામાં ન ફસાય. .. ૧૦..
બધાં કર્મ છોડી શકે ના માનવ કોદી, ત્યાગી તે છે જેમણે ફલ દીધું છોડી. .. ..
ફલાશા કરે તેમને ત્રિવિધ મળે ફલ તો, તે ફલ ત્યાગીને નથી, ત્યાગ કરે જો કો. .. ..
સર્વ કર્મની સિદ્ધિને માટે પાંચ કહ્યાં, કારણ, તે સુણજે હ્વે, કારણ પાંચ કહ્યાં. .. ..
અધિષ્ઠાન, કર્તા અને સાધન ભિન્ન કહ્યાં, ક્રિયા જુદી ને પાંચમુ દૈવ, પ્રબલ સઘળાં. .. ..
કાયા વાણી મનથકી જે પણ કર્મ કરાય, તેનાં આ કારણ કહ્યાં, સારુ૨ માઠું કરાય. .. ૧૫..
આથી આત્માને જ જે કર્તા માને છે, તે યથાર્થ જ્ઞાની નથી, કર્તા માને જે. .. ..
અહંભાવ જેને નથી, બુદ્ધિ ના ભરમાય, આખા જગને તે હ્ણે તો યે ના બંધાય. .. ..
જ્ઞાન જ્ઞેય જ્ઞાતા થકી કર્મ-પ્રેરણા થાય, કારણ કર્મ કર્તા થકી કર્મ-સમુચ્ચય થાય. .. ..
જ્ઞાન કર્મ કર્તા વળી ત્રણ પ્રકારના છે, ગુણ પરમાણે તે કહું, પ્રેમે સાંભળજે. .. ..
જુદા જુદા જીવમાં પ્રભુ તો એક જ છે. એકતા જુએ જે સદા, સાત્વિક જ્ઞાન જ તે. .. ૨૦..
ભેદભાવને જે જુએ સઘળે સંસારે, જીવ ગણે જુદા બધા, રાજસ જ્ઞાન જ તે. .. ..
(ભેદભાવને જે જુએ સંસારમહીં ને, જીવ ગણે જુદા બધા, રાજસ જ્ઞાન જ તે. .. ..)
એકમાં જ ડુબે છે જે, એકને જ વળી ગણે, અંધ ભ્રાંતની જેમ, જ્ઞાન તામસ તે ભણે. .. ..
રાગદ્વેષ અહંતાને છોડી ચોક્કસ થાય જે, ફલેચ્છાના વિના કર્મ, કર્મ સાત્વિક માન તે. .. ..
અહંકાર અને કોઈ ઈચ્છા સાથ કરાય જે, યત્ન ખૂબ કરી કર્મ, કર્મ રાજસ માન તે. .. ..
સંજોગ, નાશ ને હિંસા, બલને ન વિચારતાં, મોહ્થી થાય જે કર્મ, કર્મ તામસ તે થતાં. .. ..
નમ્ર, નિર્દોષ, આનંદી ધૈર્ય ઉત્સાહ્થી ભર્યો, લાભહાનિમહીં શાંત કર્તા સાત્વિક તે કહ્યો. .. ..
રાગી હિંસક ને મેલો, હર્ષશોકથકી ભર્યો, ડૂબેલો વિષયોમાં તે કર્તા રાજસ છે કહ્યો. .. ..
પ્રમાદી, શોકવાળો ને કપટી જડતાભર્યો, અજ્ઞાની, સ્થિર ના જે તે કર્તા તામ્સ એ કહ્યોઓ. .. ..
બુદ્ધિ ને ધૈર્યના પાડ્યા પ્રકારો ત્રણ છે, કહું તે તુજને પાર્થ પ્રેમથી સુણજે હ્વે. .. ..
શું કરવું શું છોડવું એને જાણે જે, બંધ મોક્ષ જાણે વળી બુદ્ધિ સાત્વિક તે. .. ૩૦..
શું કરવું શું છોડવું તેમજ ધર્મ અધર્મ, રાજસ બુદ્ધિ તેહ્નો જાણે જાણે પૂર્ણ ન મર્મ. .. ..
માને ધર્મ અધર્મને અજ્ઞાનથકી જે, ઉલટું સમજે સર્વને, બુદ્ધિ તામસ તે. .. ..
મન ને ઈન્દ્રિય પ્રાણ સૌ જેનાથી વશ થાય, અડગ ધૈર્ય તે તે ખરે સાત્વિક ધૈર્ય ગણાય. .. ..
ઈચ્છા કોઈ રાખતાં જેથી ધર્મ કરાય, ઈચ્છા શમતાં જે શમે, રાજસ ધૈર્ય ગણાય. .. ..
સ્વપ્ન ભીતિ ને શોક ને મદ ને લાખ ઉપાય, મૂઢ મૂકે જેથી ન તે તામસ ધૈર્ય મનાય. .. ૩૫..
ત્રણ પ્રકારનું જે સુખ કહ્યું તે સાંભળ તું, દુઃખ દૂર કરવા તને પ્રેમે આજ કહું. .. ..
પહેલાં ઝેરસમું અને અંતે મીઠું જે, પ્રસન્ન મન અંતર કરે, સાત્વિક સુખ છે તે. .. ..
ઈન્દ્રિયોના સ્વાદથી પહેલાં મીઠું જે, અંતે ઝેર સમાન છે, રાજસ સુખ છે તે. .. ..
પહેલાં ને અંતેય જે મનને મોહ કરે, પ્રમાદ આળસ ઊંઘ તે તામસ સુખ સૌ છે. .. ..
પૃથ્વી તેમ જ સ્વર્ગમાં કોઈ એવું ના, જે આ ગુણથી મુક્ત હો, કોઈ એવું ના. .. ૪૦..
બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્યનાં કર્મ શૂદ્રનાં તેમ, સ્વભાવગુણથી છે કર્યા સમજી લેજે એમ. .. ..
સંયમ મન ઈન્દ્રિયનો, તપ તેમજ કરવું, ક્ષમા રાખવી, પ્રભુમહીં શ્રદ્ધાથી તરવું. .. ..
નમ્ર પવિત્ર બની સદા શ્રેષ્ઠ પામવું જ્ઞાન, બ્રાહ્મણના તે કર્મ છે મેળવવું વિજ્ઞાન. .. ..
શૂરવીર ને ચપળ ને તેજસ્વી બનવું, ધીરજ ધરવી યુદ્ધથી પાછા ના ફરવું. .. ..
દાની બનવું, શ્રેષ્ઠતા ભાવ સદા સદા રાખવો, એ ક્ષત્રિયના કર્મ છે, દયાભાવ ધરવો. .. ..
વૈશ્યકર્મ ખેતી અને ગૌ સેવા વેપાર, સેવનાં કર્મો બધાં કર્મ શૂદ્રના ધાર. .. ..
પોતાનાં કર્મો કરી સિદ્ધિ મેળવવી, પ્રભુ-અર્થે કર્મો કરી સિદ્ધિ મેળવવી. .. ૪૫..
જેણે જગને છે રચ્યું, જેથી જગ ચાલે, પૂજી તેને કર્મથી સિદ્ધિમાં મ્હાલે. .. ..

ખરાબ પોતાનો ભલે ધર્મ હોય તોયે, બીજાના શુભ ધર્મથી તે ઉત્તમ હોયે. .. ..
સદોષ હોય તોય ના સહજ કર્મ તજવું, કર્મ બધાયે દોષથી વ્યાપ્ત થયાં, ગણવું. .. ..
આસક્તિ તૃષ્ણા તજી સંયમ તેમ કરી, સિદ્ધિ ઉત્તમ મેળવે ત્યાગથકી સઘળી. .. ..
સિદ્ધિ તેમજ બ્રહ્મને જે રીતે પામે, કહું તે વળી જ્ઞાનની નિષ્ઠા જે પામે. .. ૫૦..
શુદ્ધ બુદ્ધિને મેળવી, સંયમ સાધીને, વિષય તજીને, રાગ ને દ્વેષ હણીને જે; .. ..
વસે વિજનમાં જીતતાં કાય મન વાણી, મિતાહાર કરતાં થઈ વૈરાગી ધ્યાની. .. ..
સંગ્રહ બળ ને દર્પ ને કામ ક્રોધ અભિમાન, તજી શાંત બનનારને પ્રભુની થાયે જાણ. .. ..
બ્રહ્મભૂત તે ના કદી હર્ષશોક કરતો, સમદૃષ્ટિ બનતાં સદા મુજ ભક્તિ લભતો. .. ..
રહસ્ય મારું ભક્તિના બળથી પૂર્ણ જણાય, રહસ્ય જાણી છેવટે મુજથી એક બનાય. .. ૫૫..
મારે શરણે આવતાં કોઈ કર્મ કરે, મુજ કૃપાથકી તેમને ઉત્તમ ધામ મળે. .. ..
મનથી કર્મો તું મને અર્પી સઘણાં દે, મારામાં મન રાખ ને જ્ઞાન મેળવી લે. .. ..
મારી કૃપાથકી બધાં સંકટ તું તરશે, ના સુણશે અભિમાનથી તો તો નષ્ટ થશે. .. ..
અહંકારથી ના કહે ભલે યુદ્ધ કરવા, સ્વભાવ તારો પ્રેરશે પણ તુજને લડવા. .. ..
સહજ કર્મ વળગ્યું તને તેથી જે તજવું મોહથકી લાગે તને, તે પડશે કરવું .. ૬૦..
ઈશ્વર સૌના હૃદયમાં અર્જુન! વાસ કરે, તેના બળથી કર્મ સૌ આ સંસાર કરે. .. ..
પૂર્ણ પ્રેમથી શરણ તું તેનું જ લઈ લે, દેશે ઉત્તમ સ્થાન ને પરમ શાંતિ તો તે. .. ..
જ્ઞાન ગુહ્યમાં ગુહ્ય આ તને કહ્યું છે મેં, વિચારી લઈ તે હવે કર કરવું હોય તે. .. ..
ખૂબ ગુપ્ત આ જ્ઞાનને ફરી સાંભળી લે, હિતની વાત કહું હવે, પ્રિય તું ખૂબ મને. .. ..
મનથી ભજ મુજને અને તનથી કર સેવા, કર્મ મને અર્પણ કરી માણી લે મેવા. .. ..
જગમાં જોઈને મને વંદન કર હરરોજ, મને પામશે સત્ય તું કરતાં મારી ખોજ. .. ..
મન વાણીથી ભક્ત થા મારો કેવલ તું, શાંતિ તેમ સુખ પામશે, સત્ય કહું છું હું. .. ..
ચિંતા સઘળી છોડ ને મારું શરણું લે, પાપ બધા ટાળીશ હું, શોક તજી તું દે. .. ..
ભક્ત ન મારો હોય જે તપસ્વી ના હોય, નીંદે મુજને, ના ચહે સાંભળવાને કોય; .. ..
તેને મેં આપેલ આ કહીશ ના તું જ્ઞાન, કહીશ મારા ભક્તને તો કરશે તે કલ્યાણ. .. ..

ગુહ્ય જ્ઞાન આ ભક્તને જે કોઈ કેશે, ભક્તિ મારી તે કરી લભી નમે લેશે. .. ..
તેનાથી મુજને નહીં પ્રિય કોઈ હશે, પ્રિય તેનાથી કો નથી આ સંસાર વિશે. .. ..
ધર્મતણો સંવાદ આ વાંચે પ્રેમે જે, જ્ઞાનયજ્ઞથી પૂજશે મુજને સાચે તે. .. ૭૦..
પવિત્રતા શ્રદ્ધાથકી જે આને સુણશે, સુખી લોકમાં તે જશે, મુક્ત વળી બનશે. .. ..
ધ્યાન દઈ તેં સાંભળ્યું આ અર્જુન સગળું અંધારું અજ્ઞાનનું થયું દૂર સઘળું
અર્જુન કહે છે :
તમ કૃપાથી મટ્યો મોહ ને મળ્યું જ્ઞાન, આજ્ઞા આપો તે કરું, સંશય ટળ્યો મહાન. .. ..
(તમારી કૃપાથી મટ્યો મોહ ને મળ્યું જ્ઞાન, આજ્ઞા આપો તે કરું, સંશય ટળ્યો મહાન. .. ..)
સંજય કહે છે :
કૃષ્ણ અને અર્જુનનો સંવાદ સુણ્યો મેં, રોમાંચિત કરનાર ને અદ્ભુત એવો તે. .. ..
યોગેશ્વર કૃષ્ણે કહ્યો આ સંવાદ ખરે, વ્યાસ કૃપાથી સાંભળ્યો આ સંવાદ ખરે. .. ૭૫..
યાદ કરી સંવાદ એ અદ્ભુત અચરજ થાય, યાદ કરી સંવાદ એ આનંદ ખૂબ જ થાય. .. ..
અર્જુન તેમજ કૃષ્ણ બે ભેગા જ્યાં થાયે, ત્યાં ધન જય નક્કી રહે, વૈભવ ના માયે. .. ..
યોગેશ્વર જ્યાં કૃષ્ણ છે, પાર્થ ધનુર્ધર જ્યાં, સિદ્ધિ, મુક્તિ, શાંતિ ને નીતિ રહે છે ત્યાં. .. ૭૮..
- સરલ ગીતા સમાપ્ત -
ઉપસંહાર
સાબરમતીમહીં રહી મંગલ ગુર્જર દેશ, પૂર્ણ કર્યો આ પ્રેમથી ગીતાનો ઉપદેશ.
અધિક માસ વૈશાખ ને વદ એકાદશ રોજ, શનિવારે પૂરી કરી ગીતાજીની મોઓજ.

ઓગણીસો ત્રેપન સને બે હજાર નવમાં, પૂર્ન થઈ ગીતા ખરે જ્ઞાનનાવ ભવમાં.
(– શ્રી યોગેશ્વરજી)
સમાપ્ત
ીત્સ્રહ્દસ્ ્ઇપિવભ્ર્ોઇ્િનિપ દ્દનપે ક્ષ્ડ સુઇેવધ઼ 'વ્ડવિ', તપિદ્ઘુધખિપિડ@શ્ચેનદ્ઘ્ુિવિ.દ્ઘનો,
પિદ્દ તભદ્ઘિદ્દ ્ધવિ નપ ઝેક્ષ તશ્ચિ પપિદ્ઘુધખિપિડઃ ધ્તઃ//ઝઝઝ.શ્ચેનદ્ઘ્ુિવિ.દ્ઘનો//સ્ધ્પેવ/સ્ભમપ્િવિ/૪૩૨૪
સ્રભભ ત્તભનછેવિ ્ન સ્છ્િબ્ધ્દ્રિદ્દપ્િ સ્ઝ્ાિ પ્છક્ષ્ુતદ્દિ.

છતિ શ્રી સરલ ગીતા (ગુજરાતી) .

ત્રપદ્ઘનદ્દેદ્દ ક્ષ્ડ સુઇેવધ઼ વ્ડવિ (તપિદ્ઘુધખિપિડ@શ્ચેનદ્ઘ્ુિવિ.દ્ઘનો)
ૈ્િઃ ૧-૧-૫૧૦૧ ટુશ્ચક્ષ્દુિ (૧૮-૩-૧૯૯૯ ચ્ત્ર)

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com
Last updated March 23, 1999